Ніва

БЕЛАРУСКІ ГРАМАДСКА-КУЛЬТУРНЫ ТЫДНЁВІК

№ 21 (1213) ГОД XXIV БЕЛАСТОК 27 МАЯ 1979 г. ЦАНА 1 зл.

ЯНА ІМ ЗА МАЦІ

Дзень добры ў хату, — кажу, уваходзячы з сенцаў у прасторную відную кухню.

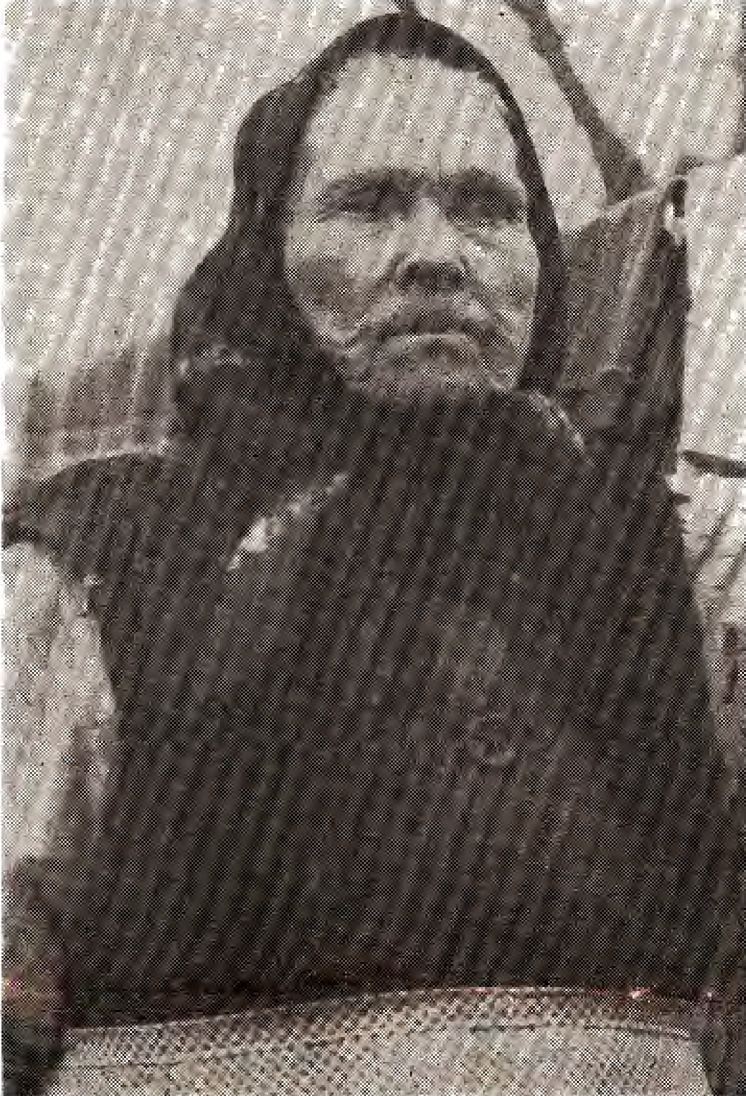
— А добры, добры, — адказвае разрумяненая бабуля. Яна стаіць ля вялізнай рускай печкі, нахіленая над плітой, дзе скварчаць-падскакваюць на патэльні апетытныя скваркі. У хаце смачна пахне варанай капустай, а бабуля з таўкачом завіхаецца над таўканіцай.

— Можна да вас? — пытаюся.

— Заходзь, заходзь, — бабуля кідае таўкач і набліжаецца да мяне. — А ты хто такая будзеш, нешта не прыпамінаю. Прабач, памяць у мяне ўжо не тая.

— Не, не, — супакойваю я бабулю. — Вы мяне не ведаеце. Я першы раз да вас. Кажуць, вы сірот гадуеце?

— Ага, ага, гадую, міленькая, гадую, — бабчыны вочы чырванеюць, вусны пачынаюць дрыжаць. — Паўтара года ўжо будзе, як дачка памерла. I на мяне іх пакінула. А якія хлопцы, каб ты бачыла, ой, харошыя, красівыя. Не наглядзецца. У школе яны цяпер. Але я іх добра гляджу, стараюся. Мусіць, і Бог сірот шкадуе, што мне ў 72 гады здароўе дае. Я яшчэ ім усё зраблю: і памыю, і пачышчу. Нават без пралькі — навошта яна мне, старой? Хадзі паглядзі, як яны ў мяне спяць.

— Ой, як ты хуценька пішаш! Можа і я так магла б, каб павучылася. А я ж няграматная, крэсцікі стаўляю. Калі ж мне было вучыцца? У царскую вайну... Ты памятаеш?... А дзе ж табе памятаць, ты ж такая, як мая дачка, а яе яшчэ тады не было. Дык ведаеш, калі тая вайна была? Мне тады восем гадоў было. Я пешкі ў бежанства ішла. Зайшлі мы далёка, ой, далёка. Там чыста па-руску гаварылі. I я навучылася гаварыць, як руская, і цяпер умею. А замуж выйшла позна, 28 гадоў мне было. Выгадавала дачку і сына. Сын цяпер у Гайнаўцы жыве. А дачка — бачыш як? Няма яе. Толькі Андрэйку з Яськам мне пакінула. I вось на старыя гады я зноў, як маці. Але пільную іх, стараюся, сваруся, калі трэба. Вечарам гляджу, каб памыліся. „Мыйце ногі, — кажу, — бо ў чыстую пасцель не пушчу. Цяжка мне мыць яе, запэцканую". Гэта памагае. Слухаюцца. Шкадуюць яны мяне. I шыю мыюць, як дапільную. А ў школу пойдуць, дык дачакацца не магу, каб хутчэй вярнуліся.

Я і ў школу хаджу, з кіраўнікам гаварыла не раз. А той, чалавек разумны, супакойвае мяне: „Не турбуйся, — кажа, — бабка. З хлопцамі ўсё ў парадку. Добра вучацца". Я сваім малым нічога не шкадую. Спачатку мы жылі за 1500 злотых пенсіі. Зямлю мы са старым здалі. Паўгектара

Бабка вядзе мяне „на хату". У вялікім пакоі высокі ложак з падушкамі, прыкрыты саматканай посцілкай, побач — вялікая шафа, а на сцяне паміж вокнамі, над сталом вялікі, з паўметра вышыні, партрэт, а хутчэй не партрэт, а каляровая карціна, зробленая рукой вандроўнага партрэтыста, — два бялявыя хлапчукі ў поўны рост.

— Вось яны, мае красаўцы, — не стрымалася бабка і зноў расплакалася. Потым высыпала на стол пачку фатаграфій.

— А гэта яна ў труне. 39 гадоў ёй было. Яны ўсёй сям'ёй у нашай хаце жылі. Нацярпелася яна ад мужа, моцна піў ён. Не на многа яе перажыў. Нават не ведаю, калі і дзе памёр. А перад тым не раз прыходзіў да нас п'яны, дзяцей ганяў, і я ў суседзяў начавала. Нядобры быў чалавек. А я дзяцей у крыўду не дам. Я ўсюды дайду, усё выстараюся. Не глядзі, што старая. Калі на судзе (ага, гэта ўжо пасля смерці дачкі) іх бацька тлумачыўся, што я яго з хаты выгнала, я не вытрымала, адразу ўстала і кажу: „Проша сонду, я і сабаку з хаты не выгнала б. А такога п'яніцу, што дзяцей страшыў, не магла ў хаце сцярпець. Выгнала, бо дзяцей шкадавала. I дачка на той свет пайшла з-за яго."

Бабка зноў выцірае вочы ражком хусткі, паволі супакойваецца, глядзіць, як я запісваю.

агарода нам пакінулі. Есці хапае. Некалькі разоў з гміны на дзяцей давалі па тысячы злотых, са школы — па 400 давалі. Так і жылі. А ад гэтага месяца дзецям пенсію прызналі — 3400 злотых на дваіх. Праўда, амаль адразу ж выдала ўсё ім на адзенне — то курткі, то нагавіцы, то боцікі. Хлопцы жвавыя, на іх адзежа аж гарыць. Людзі таксама памагаюць, хто чым можа.

Як забірала я дачку ў труне са шпіталя, згадзіла шафёра за 1000 злотых, каб прывёз дахаты. Прыехалі мы дадому, стары выходзіць на парог дачку сустракаць, а за ім і малыя высыпалі. Як убачыў хлопцаў шафёр, так і расплакаўся. Памог у хату труну ўнесці і ад'язджае. Я яму грошы даю. А ён не бярэ. „Сіротам, — кажа — пакіньце. Ім на хлеб трэба". Вось які чалавек трапіўся. Толькі на бензін 200 злотых узяў. I многа такіх добрых людзей ёсць.

...Хвіліну маўчым. Бабка Аўдоцця задумалася. Відаць, успаміны адкінулі яе да тых кашмарных дзён, калі трэба было развітвацца з найдаражэйшым чалавекам, са стварэннем, вынятым з-пад сэрца, выгадаваным, галубленым. Спадзявалася бабка, што дачка яшчэ яе пахавае ды помнік паставіць. Жыц-

(Працяг на стар. 4)

КАВАЛЕР ОРДЭНА АДРАДЖЭННЯ ПОЛЬШЧЫ

У Нарве, у адрозненне ад іншых гмін, няма СКР-у. Сялянам дапамагае ў апрацоўцы зямлі сельскагаспадарчая тэхніка кааператыва з Васькоў. Старшынствуе ў гэтым кааператыве Міхал Хмель.

* ✲ *

Шматгалінны сельскагаспадарчы кааператыў — гэта новая з'ява ў структуры нашай сельскай гаспадаркі. Паўстаў ён на базе спулдзельні прадукцыйнай у Васьках. Думка аб яго ўтварэнні нарадзілася ў 1974 годзе. Міхал Хмель і гмінныя ўлады ў Нарве неаднойчы задумваліся над тым, што рабіць з дзяржаўным фондам зямлі, якога з кожным годам прыбывае, паколькі сяляне

У СЛУЖБЕ ЗЯМЛІ

за пенсію здаюць сваю зямлю дзяржаве. У свой час усяго дзяржаўнага фонду налічвалася амаль 4 тысячы гектараў. Вырашылі стварыць такі сельскагаспадарчы кааператыў, які мог бы таксама абслугоўваць сваёй тэхнікай сялянскія гаспадаркі. Функцыю старшыні новага кааператыва ўлады даверылі Міхалу Хмелю, які быў вядомы сваёй ініцыятыўнасцю і арганізацыйнымі здольнасцямі.

Работы было па шыю. I арганізацыйныя справы, звязаныя з прыёмам у члены кааператыва, і купля сельскагаспадарчых машын, і будова новых памяшканняў для жывёлы, і арганізаванне паасобных прадпрыемстваў кааператыва, і справы, звязаныя з развіццём жывёлагадоўлі і апрацоўкі зямлі кааператыўнай і аднаасобнай, і маса іншых спраў.

Міхал Хмель, чалавек з моцным і прынцыповым характарам, поўнасцю аддаўся арганізацыі гэтага сельскагаспадарчага камбіната. Жыў яго вялікімі і малымі справамі, вырашаў з партыйным камітэтам ПАРП свайго прадпрыемства і прафсаюзнай радай, а калі была неабходнасць, дык і з гмінным камітэтам ПАРП у Нарве ўсе праблемы і цяжкасці, што былі на шляху радзіўшагася, а пасля буйна развіваючагася кааператыва.

Ужо цяпер складаецца ён з васьмі прадпрыемстваў. Прадпрыемства ў Васьках займаецца адкормам свіней. Цяпер іх, як інфармуе нас тав. Хмель, налічваецца 1300 штук, а ўжо ў наступным годзе будзе адкормлівацца 6.500 штук. Ёсць там таксама каровы, але толькі часова.

У Макаўцы — таксама прадпрыемства адкорму свіней. Ёсць іх 300 штук. Там будуецца свінаферма. У ёй будзе 620 месц для свінаматак.

У Крыўцы ферма малочных кароў. Пакуль што іх тут 120 штук. Але калі пабудуецца новае памяшканне, будзе іх 500 штук. Згодна з планам будзе тут таксама гадоўля яловак і цялят.

У Тыневічах ферма адкорму быдла. Ёсць іх цяпер 1300 штук. Але ўжо ў бягучым годзе аддадуць у карыстанне памяшканні ў суседняй Даратынцы на 2000 штук.

(Працяг на стар. 2)

БЕЛАРУСКІЯ КНІГІ

У выдавецтвах Народнай Польшчы ў бягучым 1979 годзе ўжо выйшлі або яшчэ выйдуць з друку творы некаль-кіх беларускіх савецкіх пісьменнікаў у перакладзе на польскую мову. Каб аблягчыць іх пошукі ў кнігарнях, змяшчаем прозвішча аўтара, загаловак кнігі і назву выдавецтва на польскай мове.

Bryl Janka, Bajdy dolne, „Wydawnictwo Łódzkie".

Том новых апавяданняў з жыцця Беларусі ў арыгінале мае назву „Смех і ўсмешка". Яго аўтар — гэта шырока вядомы ў СССР, Народнай Польшчы і іншых краінах беларускі навеліст. Тут у цэнтры яго ўвагі знаходзіцца даўняя беларуская вёска, паказаная аўтарам з глыбокім лірызмам. Пераклаў творы Ян Гушча.

Bryl Janka, Witraże, „Czytelnik".

Зборнік літаратурных мініяцюраў, якія, быццам барвовы вітраж у старадаўнім гмаху, ствараюць цікавы вобраз Беларусі, Савецкага Саюза, свету, людзей і прыроды. Пераклаў яго Сакрат Яновіч.

Bykaû Wasil, Trzecia rakieta. Doczekać do świtu, Państwowy Instytut Wydawniczy.

Гэта ўжо другое польскае выданне дзвюх аповесцей пра вайну самага папулярнага ў СССР і на свеце сучаснага беларускага савецкага баталіста. Пераклалі Эўгеніюш Кабатц і Ежы Літвінюк.

Ptasznikaû Iwan, Płonące wzgórze, „Czytelnik".

Новая аповесць аўтара, дзве папярэднія кнігі якога „Лонва" і „Тартак" былі выдадзены раней на польскай мове. У гэтым творы аўтар засяроджвае ўвагу на псіхалогіі партызанаў, іх паводзін і канфліктах паміж імі ў часе апошніх змаганняў супраць фашысцкіх захопнікаў ужо напярэдадні вызвалення Беларусі. Пераклаў твор Баляслаў Манкевіч. **(мг)**

У ГЭТЫМ ТЫДНІ

175 гадоў назад

1.6.1804 нар. М. Глінка, рускі кампазітар. Заснавальнік рускай музычнай класікі.

170 гадоў назад

31.5.1809 пам. І. Гайдн, аўстрыйскі кампазітар.

160 гадоў назад

31.5.1819 нар. У. Уітмен, амерыканскі паэт.

65 гадоў назад

27.5.1914 нар. А. Бялевіч, беларускі паэт.

* * * * * * * * * *

29.5.1909 пецярбургская „Ніва", пішучы аб разні армян у Турцыі, перадае паказанні сведкі, афіцэра французскага браненосца „Віктар Гюго", якое было накіравана ў Мерсіну: „Рака пачынае гнаць у мора трупы нявшчасных ахвяр пагрома. Гэтых трупаў тысяч тры; усе яны знявечаны, з адрубленымі галовамі, рукамі, нагамі. Трапляюцца дзеці, жанчыны... Дэманстрацыйнае з'яўленне суднаў у порце і высадка атрада не спынілі ўсіх жахаў".

Niwa

BIAŁORUSKI TYGODNIK SPOŁECZNO-KULTURALNY

ODZNACZONY ZŁOTĄ ODZNAKĄ „ZASŁUŻONY BIAŁOSTOCCZYŹNIE"
Organ Zarządu Głównego Białoruskiego Towarzystwa Społeczno-Kulturalnego

ADRES REDAKCJI
Niwa
ul. Wesołowskiego 1
15-950 Białystok, skr. poczt. 149
tel. 2-32-41

Wydawca:
RSW „Prasa-Książka-Ruch", Przedsiębiorstwo Wydawniczo-Kolportażowe w Białymstoku. Prenumeratę na kraj przyjmują Oddziały RSW „Prasa-Książka-Ruch" oraz urzędy pocztowe i doręczyciele. Cena prenumeraty rocznej 52 zł. Prenumeratę ze zleceniem wysyłki za granicę, która jest o 50% droższa od prenumeraty krajowej, przyjmuje RSW „Prasa-Książka-Ruch", Centrala Kolportażu Prasy i Wydawnictw, ul. Towarowa 28, 00-958 Warszawa, konto PKO nr 1531-71.
Indeks 36911/36671
B.Z.Graf. Zam. 1006. Nakład 7600 egz. S-2

З Беларусі. Універсальны камбайн КСК-100 для сельскай гаспадаркі выпускае завод „Гомсельмаш" (гор. Гомель). Фота Яўгена Казюлі.

З БЕЛАРУСКАГА ДРУКУ

ПІНСК БУДУЕЦЦА

Поўнач-1 — так будзе называцца новы мікрараён у Пінску, разлічаны на 12 тысяч жыхароў, плошчай 32 гектары.

Ён будзе ўяўляць адзіны архітэктурны комплекс. Тут прадугледжана будаўніцтва дзвюх школ, трох дзіцячых ясляў-садоў, культурна-бытавога цэнтра з клубам, кіназалай, спартыўным комплексам і бібліятэкай, а таксама прадпрыемстваў гандлю, грамадскага харчавання і бытавога абслугоўвання.

Дамы будуць узводзіцца буйнапанельныя, дзевяці- і пяціпавярховыя павейшых серый, з палепшанай планіроўкай кватэр. Кватэры — ад аднапакаёвай да чатырохпакаёвай, усяго — 3 147.

(Працяг са стар. 1)

У Трасцянцы ёсць ферма гадоўлі авечак. Статак складаецца там з 500 штук. А ўжо праз год будзе тут 4 тыс. авечак.

У Іванках — у асноўным база адкорму авечак.

Шматгалінны сельскагаспадарчы кааператыў займаецца таксама і прадукцыяй збожжа ды іншых сельскагаспадарчых культур. Апрача ўсяго сказанага, мае ён і птушкаферму. Выгадоўваецца там ужо 520 тысяч куранят. У 1985 годзе, калі згодна з планам будуць пабудаваны спецыяльныя памяшканні, гадоўля і адкорм куранят павялічыцца да 1.800 тысяч штук.

У Нарве плануецца будова сушарні зялёнак і каранеплодаў, што значна ўзмоцніць кармавую базу жывёлы.

Нельга не сказаць аб двух механічнарамонтных прадпрыемствах, якія абслугоўваюць таксама аднаасобных гаспадароў. А машынатрактарны парк даволі значны. Толькі трактароў ёсць там 136 штук.

Кааператыў апрацоўвае 3780 гектараў зямельных угоддзяў. Хутка прыме яшчэ 400 га. Зямля не мае права ляжаць бясчынна, яна павінна радзіць і павінна карміць людзей.

У кааператыве цяпер 328 членаў, у тым ліку 112 сем'яў са сваімі зямельнымі ўкладамі. Колькасць кааператараў паступова павялічваецца. Нядаўна было прынята 12 новых членаў. Прымаюцца яны пачаткова на пробны паўгадовы перыяд часу. У кааператыў часта запісваюцца маладыя гаспадары са сваімі сем'ямі. Тут людзі маюць добрыя матэрыяльныя ўмовы. Сярэдняя зарплата кааператараў 5,5 тыс. зл. у месяц. Члены кааператыва карыстаюцца таксама водпускам. Каб яго атрымаць, мужчыне трэба адпрацаваць у кааператыве 210 дзён, а жанчыне 130 дзён.

Неўзабаве ў Нарве будзе будавацца свайго роду аграгарадок. Будуць пабудаваны блокі для членаў кааператыва і адміністрацыйны цэнтр яго. Як бачым, перад кааператывам багатая перспектыва. Зразумела, што ажыццяўленне яе патрабуе шмат працы. А старшыні прыпадае немалая доля, як галоўнаму застрэльшчыку новых пачынанняў.

* * *

Міхалу Хмелю цяпер 59 год. Жыве ён у Гайнаўцы, а паходзіць з Кялецкага ваяводства. Большую частку свайго працоўнага жыцця звязаў ён з Беласточчынай, дзе знаходзіцца ад 1944 года. Узначальваў ён спачатку ПЗГС, потым ПОМ у Бельску, а пасля ПОМ-ы у Кляшчэлях і Гайнаўцы. Затым працаваў кіраўніком сельскагаспадарчага аддзела Павятовай рады нарадовай ў Гайнаўцы, а пазней у гэтым самым гораздзе быў дырэктарам малачарні. У гадах 1967-1970 працаваў у павятовым праўленні сельскагаспадарчых гуртко ў Гайнаўцы, а яшчэ пазней тут жа ў ГС-е. Ад 1971 года старшынствуе ў спулдзельні прадукцыйнай у Васьках. І дзе толькі ён не працаваў, усюды ўносіў творчы фермент, кіраваў працай з развагай, з думкай пра заўтрашні дзень. Заўсёды ўмеў арганізаваць людзей на справы вялікія і малыя.

Міхал Хмель, выконваючы адказныя функцыі, даверанаыя партыяй, уключаўся заўсёды ў грамадска-палітычную дзейнасць. Быў ён членам экзекутывы Павятовага камітэта ПАРП у Гайнаўцы, а пасля членам пленума Ваяводскага камітэта ПАРП у Беластоку. Выконваў таксама шэраг іншых грамадскіх функцый.

Шмат разоў быў узнагароджаны. Спачатку Срэбраным Крыжам Заслугі, пасля Залатым Крыжам Заслугі, шасцю іншымі медалямі, а ад мінулага года з'яўляецца кавалерам Ордэна Адраджэння Польшчы.

Міхась Хмялеўскі

ПРАЗ ТЫДЗЕНЬ У „НІВЕ"

У промнях матчынага цяпла ● Песні жыць вечна! ● Скальпель прафесара Мішарава ● Літаратурная старонка ● Гарадоцкае сватанне ● Гутарка дзядзькі Максіма ● Весткі з Нарвы, Орлі, Гайнаўкі, Крынак, Бельска, Беластока, Трасцянкі, Дубічаў, Нурца, Мілейчыц ● Мода ● Калі сніцца спаленая птушка ● Дом з брагі ● Бедны бусел ● Капрызны малыш ● Песня „Diabeł i raj".

TELEWIZJA WARSZAWA

Sobota 26 V — 6.00 TTR. J. pol. 6.30 Mat. 9.00 Dla kl. VIII. Nauka o czł. 12.45 TTR. Upr. rośl. 13.25 Hod. zwierz. 13.50 Pr. dnia. 13.55 Radzimy rolnikom. 14.05 Radar. 14.20 Obiektyw. 14.40 Dziennik. 14.50 Orbita. 15.20 Studio 8. — 19.00 Przygody Bolka i Lolka. 19.10 Siódemka. 19.30 Dziennik. 20.30 Na scenie życia — odc. V i VI (ostatni) ser. franc.

Niedziela 27 V — 6.45 TTR. Upr. rośl. 7.15 Hod. zwierz. 7.45 Now. w domu i zagr. 8.10 Emerytury dla rolników. 8.20 Sport. 8.55 Pr. dnia. 9.00 Teleranek. 10.20 Antena. 10.45 Kwiecień — dramat wojenny. 12.25 Dziennik. 12.40 Rolnicze rozmowy. 13.10 Tylko w niedzielę. — 19.00 Wieczorynka. 19.30 Dziennik. 20.35 Doktor Murek — serial.

Poniedziałek 28 V — 12.45 TTR. Mat. 13.25 Upr. rośl. 15.00 XV ALERT ZHP. 15.25 Pr. dnia. 15.30 NURT — nauki polit. 16.00 Obiektyw. 16.20 Zwierzyniec. 16.55 Dzień dobry w kręgu rodziny. 17.15 Świadectwo urodzenia — film wojenny. 19.00 Wodnik szuwarek. 19.10 Siódemka. 19.30 Dziennik. 20.30 Teatr TV. K. H. Roztworowski „Przeprowadzka". 21.55 Dziennik. 22.10 Teatr. TV. K. H. Roztworowski „U mety".

Wtorek 29 V — 6.00 TTR. Mat. 6.30 Upr. rośl. 10.00 Dla kl. I—III Czerwone, żółte, ziel. 11.05 Dla kl. I Mat. 13.25 TTR. Mat. 14.00 Mech. rol. 15.00 XV ALERT ZHP. 15.25 Pr. dnia. 15.30 Klub Seniora. 16.00 Obiektyw. 16.20 Dziennik. 16.30 Dzień dobry w kręgu rodziny. 17.00 Studio Mł. 17.30 Stawka. 17.55 Sonda. 18.20 Viki syn Wikingów — serial anim. 18.50 Radzimy rolnikom. 19.00 Dziwne przygody Koziołka Matołka. 19.10 Siódemka. 19.30 Dziennik. 20.30 Ja Klaudiusz — odc. VIII ser. 21.25 Swiadkowie. 21.45 Teatr Małych Form. J. Słowacki „Godzina myśli". 22.35 Dziennik. 22.50 Camerata. 23.15 Kartki z 35-lecia.

Sroda 30 V — 6.00 TTR. Mat. 6.30 Mech. rol. 10.00 Dla kl. VII Fiz. 11.05 Hist. 12.00 Dla kl. VII—VIII Wych. plast. 12.45 TTR. Fiz. 13.25 Biol. 15.00 XV ALERT ZHP. 15.25 Pr. dnia. 15.30 NURT — naucz. pocz. 16.00 Obiektyw. 16.20 Dziennik. 16.30 Pr. dla dzieci. 16.55 Dzień dobry w kręgu rodziny. 17.20 Dom i my. 17.35 Los. Małego Lot. 17.50 Klinika zdrowego człowieka. 18.15 10 minut — teletur. 18.30 Śródziemnomorskie przygody — ser. wł. 19.00 Cypisek syn rozbójnika Rumcajsa. 19.10 Siódemka. 19.30 Dziennik. 20.30 Eglantina — film franc. 22.00 Dziennik. 22.15 Sport. 23.05 Proscenium.

Czwartek 31 V — 6.00 TTR. Fiz. 6.30 Biol. 11.05 Dla kl. VII—VIII J. pol. 12.55 Dla kl. I—III lic. J. pol. 13.30 TTR. J. pol. 14.00 Fiz. 15.25 Pr. dnia. 15.30 Decyzje piętnastolatków. 16.00 Obiektyw. 16.20 Dziennik. 16.30 Czwartek TDC. 17.30 Dzień dobry w kręgu rodziny. 17.55 Skarbiec. 18.20 Reportaż wojsk. 18.50 Radzimy rolnikom. 19.00 Dobranoc. 19.10 Siódemka. 19.30 Dziennik. 20.30 Banaczek — ser. ameryk. 21.45 Pegaz. 22.30 W minutę po premierze. 23.15 Dziennik. 23.30 Potyczki ze sportem.

Piątek 1 VI — 6.00 TTR. J. pol. 6.30 Fiz. 11.05 Dla kl. I—III lic. Wych. tech. 12.45 TTR. J. pol. 13.25 Mat. 15.15 Red. szk. zap. 15.25 Pr. dnia. 15.30 NURT — filozof. 16.00 Obiektyw. 16.20 Dziennik. 16.30 Dzień dobry w kręgu rodziny. 17.00 Program z okazji Międzynarodowego Dnia Dziecka. 19.30 Dziennik. 20.30—23.20 Magazyn studia Gama. — 22.05 Dziennik.

ТЭЛЕВІЗІЯ МІНСК

Piątek 25 V — 8.50 Spektakl. 19.10 Epopeja filmowa „Wielka Ojczyźniana". Część VI. 20.35 Z piosenką przez życie.

Sobota 26 V — 9.25 „Wielka Ojczyźniana", cz. VI. 13.45 Film fab. 16.10 Nie do wiary. 18.45 Film anim. 20.35 Wieczór humoru. 22.20 Pr. estrad.

Niedziela 27 V — 10.00 Film fab. 13.00 Spektakl. 15.35 Klub film. 16.55 Film anim. 17.00 Panorama międzynar. 17.45 Koncert życzeń. 18.30 P. nożna. Dynamo (Tbilisi) — Szachtior. 20.35 Koncert kam. 21.05 Mistrz. Europy w podnosz. ciężarów.

ГАВОРЫЦЬ БЕЛАСТОК!

Беларуская радыёперадача: субота, 12.05 — 12.25 (UKF).

КІНО

Białowieża Zasady domino — USA 29—30 V. Kuzynka Angelika — hiszp. 31 V—1 VI. Różowe sny — czes. 2—3 VI.

Bielsk Podl. Gdy obok jest mężczyzna — radz. 28—29 V. Serpice — wł.-USA 30—31 V. Chłopiec z burzy — austral. 1—2 VI.

Czeremcha Dyskretny urok burżuazji — fr. 29 V—3 VI.

Czyże Charle Brown i jego kompania — USA 30 V—3 VI.

Gródek Szkolny walc — radz. 2—3 VI.

Hajnówka Bilet powrotny — 28 V. Gwiezdne wojny 29—31 V.

Michałowo O jeden most za daleko — ang. 29—30 V.

Milejczyce Narodziny gwiazdy — 30 V—3 VI.

Narew Spirala — pol. Szpinak czyni cuda — czes. 30 V—3 VI.

Narewka Pejzaż — pol. To moja sprawa szefie — czes. 30 V—3 VI.

Nurzec Mimina — radz. 2—3 VI.

Rajsk Fortepian w powietrzu — węg. Mandingo — wł.-USA 30 V—3 VI.

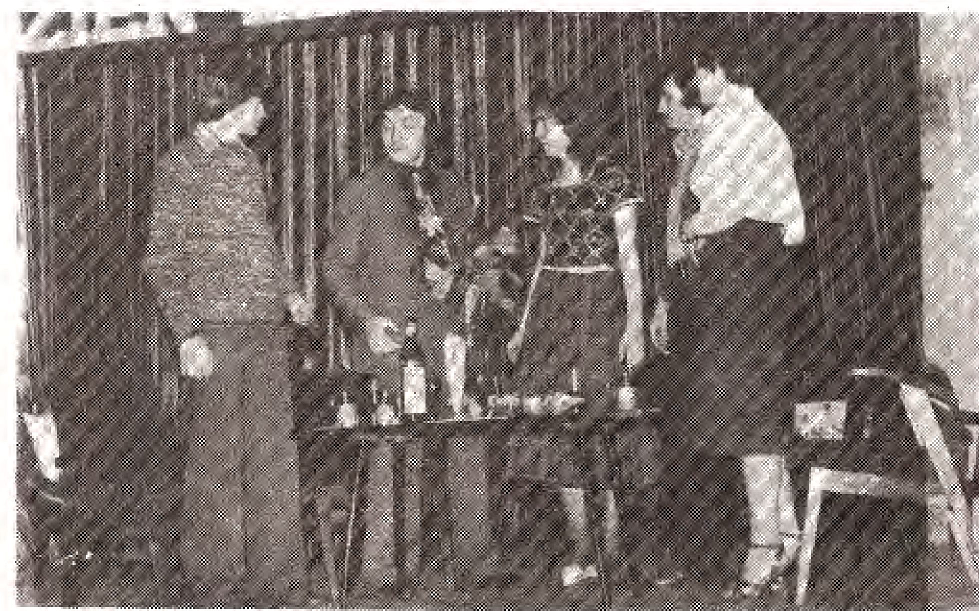
ПАКУЛЬ НА СЦЭНУ, ДЫК...

Тут не так, як з іншымі драмгурткамі ці з другога тыпу самадзейнымі калектывамі, тут крыху па-другому. Усяго толькі чатыры гады, чатыры гады на падборку людзей з акцёрскімі здольнасцямі, падрыхтоўку іх, пастаноўкі — толькі што паспеў акрыяць, а тут трэба ўжо складаць падручнікі і развітвацца са школай. І зноў новыя людзі, і зноў трэба ўсё паўтараць спачатку. Зноў настаўнікі думаюць, як пакіраваць, каго падабраць.

— Вось у гэтым годзе з сямі асоб, выступаючых на сёлетнім аглядзе, шэсць — гэта матурысты. Адыдуць, — гаворыць Вера Рышчук, настаўніца беларускай мовы і кіраўнік гуртка. — Вучні, што праўда, горнуцца, хочуць працаваць, але без дапамогі, падтрымкі ды зацікаўлення з боку і ахвота лопне бурбалкай.

Ужо некалькі год падрад самадзейнікі з Бельскага белліцэя выступаюць на наладжваемых Галоўным праўленнем БГКТ цэнтральных аглядах драмгурткоў. Спачатку калектывам кіравала Зіна Дзем'янюк. А вось ужо два гады апякуецца ім Вера Рышчук. У мінулым годзе паставілі „Не верце цішыні" Івана Шамякіна. Занялі добрае месца. Дасканалая падрыхтоўка, дэкарацыя, высокакласнае, як на аматараў, акцёрства Мікалая Хіліманюка, якому была прызнана спецыяльная ўзнагарода. Шкада толькі, што ўсё канчаецца на аглядзе, што разам з ім абрываецца жыццё драмгуртка. Ну бо, зразумела, жыве ён датуль, пакуль ёсць магчымасць выступаць. А яны з ахвотай падзяліліся б пладом сваёй штомесячнай, нялёгкай працы.

У бягучым годзе падрыхтавалі „Пад адным небам" Аркадзя Маўзона. Выбар

зусім не выпадковы, не то, што ўзялі першую лепшую і паставілі, не. З вялікай дапамогай калектыву прыходзяць Валя Андрэюк і Янка Крупа. Доўга ішла падборка і параілі ўзяць гэтую.

— Няма сумненняў, п'еса нялёгкая як для аматараў, але папрацаваўшы..., — сказала В. Андрэюк.

І пачалі працаваць. Рыхтаваліся амаль ад самага пачатку школьнага года. Падзел роляў, рэпетыцыі. Нібы ўсё гэта адбываецца ў межах гуртка зацікаўлення, але як часта даводзілася сядзець пасля адведзенага на гэта часу. І то не то, што прыходзіла столькі вучняў, колькі выступае ў п'есе асоб. Тут справа ў тым, каб выбраць найлепшых.

— Мы робім так. Бярэм, прыкладна, гэту самую п'есу з двума класамі і рыхтуемся. Потым праводзім некалькі такіх сваіх унутраных аглядаў і супольна выбіраем. Вучні не то, што саромеюцца ідзін другому паказаць недахопы, яны адкрытыя і самакрытычныя, — тлумачыць Вера Рышчук.

І праз нейкі час паяўляецца група найлепшых, з якой пачынаецца пастаянная рэгулярная праца. З нічога нічога не вырасце. Чытанне, прысвойванне рухаў, навука перажывання зместу, унікание ў герояў п'есы.

— Не хапае нам аднаго істотнага, — гаворыць настаўніца. — Каб можна было хаця некалькі рэпетыцый правесці на сапраўднай сцэне. У нас усё адбываецца ў класных залах. Памяшканне невялікае. Вучні пастунова пачынаюць да іх прывыкаць і потым раптам на такім аглядзе апынуцца на сцэне. Яны як бы губяцца ў гэтай велічыні залы. Прафесіяналам — гэта ўсё роўна, але аматарам цяжка.

Несумненна, так. Гэта так, як дзіцё, якое ўпершыню выйшла на панадворак. Пакуль прывыкне, стаіць разгубленае. Раптам усяго поўна. Але ж у Бельскім доме культуры ёсць зала, ёсць сцэна. Ці ж нельга было б, хоць зрэдку, дазволіць на правядзенне рэпетыцый?

А вучні працуюць ахвотна, з душою. Ведаюць, што робяць гэта для дабра школы, для свайго горада. Як ужо ўпаміналася, большасць з іх у гэтым годзе закончыць школу, унёсшы значны ўклад у яе культурную дзейнасць. І хай прозвішчы: Кобусь Валодзя, Кудэрскі Павел, Ляшэўская Жэня, Максімюк Міхась, Семянюк Галіна, Хіліманюк Мікалай, Хурса Аня будуць факелам для іх малодшых сяброў.

Міхась Шаховіч

Фота Янкі Целушэцкага

УСПАМІНЫ (21)

ЮБІЛЕЙ

Год 1974. 26 студзеня зноў у Залуках. Адкрыццё філіі гміннай бібліятэкі. Сабралася вельмі многа публікі, прыехала гміннае начальства. Мы падрыхтавалі спецыяльную праграму. Нядаўна тут былі. Амбіцыя. І заўсёды стараемся праграму прыстасаваць да характару ўрачыстасці. Былі тады і актуальныя частушкі:

Uroczystość dziś niemała,
Do Załuk władza zjechała.
Bibliotekę macie dużą,
Niech wam książki wiernie służą.

У нас у Гарадку на Кашаровай вуліцы, дзе жыве начальнік гміны Я. Матэйчук, брук вузкі, і як з'явіцца з аднаго боку фурманка-балон, а з другога — грузавік, вянкі праклёнаў ляцяць на гмінную ўладу. На дапамогу выклікаюць „маць". Сам начальнік не без цяжкасці ўязджае ў гараж сваёй „Сірэнай" Дык і мы прыпелі:

Nasz naczelnik ma Syrenę,
Wjechać w garaż jest problemem;
Motor warczy, jęczy, wyje,
Psy szczekają przeraźliwie.

Гэты куплет вызваліў агульны смех. Начальнік пачырванеў і закруціўся ў крэсле.

Пасля канцэрта былі танцы, але транспарт дало нам надлясніцтва з Валілаў і шафёр тарапіў вяртацца, і мы паехалі дамоў.

У пачатку студзеня на першым пашыраным пасяджэнні Павятовага праўлення БГКТ я паведаміла, што 8 сакавіка нашаму мастацкаму калектыву споўніцца 20 год. Вестка выклікала сярод прысутных незвычайна вялікае зацікаўленне. Усе дакаралі мяне, чаму так позна аб гэтым сказала. Ці хопіць часу падрыхтаваць належную ўрачыстасць? Вырашылі адразу прыступіць да дзеяння. Нягледзячы, што над падрыхтоўкай юбілею працаваў цэлы штаб людзей, я была той шасцярнёй, якая рухала на месцы ўсё мерапрыемства.

Наступіў вызначаны дзень. Увесь дом культуры зіхацеў чысцінёй і дэкарацыяй. Прыехалі высокія госці. Пасля акалічнаснага дакладу, прыезныя прадстаўнікі віншавалі наш калектыў, жадалі нам далейшых поспехаў і ўручалі падарункі. Атрымалі мы калектыўную ўзнагароду „Заслужаны для Беласточчыны". Беластоцкі ваявода да пажаданняў далучыў 10.000 зл. Міністэрства унутраных спраў падарыла вялікі каляровы тэлевізар, ГП БГКТ — прайгравальнік. Усім удзельніцам калектыву, апрача кветак, павятовыя ўлады ўручылі грашовыя ўзнагароды. Пасля прамоваў гасцей, узяла голас і я, сардэчна падзякавала за ўзнагароды і пажаданні, абяцала далей пашыраць песню.

Вядома, быў і юбілейны канцэрт. А потым — таварыская сустрэча. Адбылася яна на сталічны лад — стоячы. Каньяк закусвалі салонымі пальчыкамі і кракаўскімі пляцкамі. Гулялі да раніцы. Атмасфера была свабодная і сардэчная. Моладзь і старэйшыя не шкадавалі ног і падэшваў. Як гуляць, дык гуляць! Дачакаем 25-годдзя, будзе яшчэ лепш.

За 20 год далі мы каля 500 канцэртаў. Усім, хто праслаў нам з нагоды юбілею пажаданні, падзякавала ў лістах.

Урачысты сход з нагоды юбілею. На першым плане юбіляры.

З НАРОДНАЙ АБРАДНАСЦІ. СТАДЫІ Ў ЖЫЦЦІ ЧАЛАВЕКА

Сёння будзем мець дачыненне з новым відам народнай творчасці — вясельнымі пажаданнямі. Была гэта творчасць двухтыпная — або кароткія вусныя выказванні, з пэўнымі агульнапрынятымі словамі тыпу „поздравляю вас з законным браком", ці „всёго вам доброго на новуй дорозі", або лістоўная, пісьмовая. Быў такі перыяд, у якім пачынала развівацца і была шырока распаўсюджана народная творчасць тыпу „фэстыннага". Даволі папулярнымі былі рыфмаваныя любоўныя лісты, ці дапіскі, замест адрасу высылаючага, робленыя на адвароце канверта, або формы распачынання ліста: „Пісьмо пішу, рука дрыжыць, гляжу ў акно, свіння бяжыць".

Гэтая творчасць „з нагоды" паявілася і ў вясельных абрадах. Калі рэч ідзе пра творчасць першага тыпу, дык была яна на мове данай ваколіцы. На супольнасць для большай акругі жыхароў паказвалі толькі паасобныя звароты, якія ўжо сёння набралі агульнасці і не выдзяляюцца так рэзка, як раней, не маюць ужо такой узнёсласці. Галоўнае, аб чым напамінаюць, гэта тое, што гэткая творчасць існавала. Цікавейшым ёсць другі тып — творчасць пісьмовая. Яна, так як і „вянкі", была на польскай мове. Ёсць некалькі прычын гэтага. Калі прааналізаваць „фэстынную" творчасць, дык уся жартоўнага характару, дзе адзін другога высмейвае, была на мове мясцовай, калі трэба было паказаць на важнасць моманту, на ўзнёсласць, выконвалася на мове польскай. Ёсць некалькі магчымасцей тлумачэння. Даўжэйшы час беларуская мова лічылася мовай мужыцкай, мовай штодзённай. Мова польская была мовай паноў. І гэта прывяло да таго, што пры кожнай нагодзе, дзе трэба было сказаць нешта вялікае, урачыстае, ці пры кожным чужым чалавеку пачыналі карыстацца мовай польскай. Нават сёння часта даводзіцца спаткацца з фактам, што, заехаўшы ў поўнасцю беларускую вёску і пачаўшы гаварыць на беларускай мове, чуеш адказ на мове польскай. Гэта працягваецца нейкі час, пакуль чалавек не пераломіцца. Усё адбываецца аўтаматычна, што сведчыць аб тым, што існаваць гэты факт дамінацыі мусіў на працягу даволі доўгага часу. Наступным тлумачэннем дамінацыі польскай мовы ў вясельных пажаданнях ці вянках можа быць з'ява нармальнага ўзаемаўплыву культур. Іншай прычынай можа быць таксама і тое, што асяроддзе Беласточчыны змешанае нацыянальна і проста гэтая галіна ў польскай народнай творчасці была мацнейшая і зрабіла свой уплыў на іншыя культуры. Калі твор быў гатовы, дык навошта тады ствараць сваё, можна ж толькі дапасаваць да сябе і крышку нешта памяньваць.

Зразумела, што ані ўсіх сабраных намі арацый, ані вясельных пажаданняў прывесці тут не зможам, але проста па адным- два дзеля прыкладу. Абодва пажаданні запісаны ва ўсходняй Беласточчыне. Прыводзім два таму, што яны зусім розныя, а гэта сведчыць аб існаванні шматлікіх варыянтаў.

1. Składam najserdeczniejsze życzenia. Ach witajcie przyjaciele. Jakie piękne dziś wesele. Każdy wchodzi uśmiechnięty tą radością dziś zajęty. Ach wy goście drogie moje. Powiem wam kłopoty swoje. Więc kłopotów co ja miałam pokąd do was się dostałam. Tutaj lasy a tu rzeka. A tu gwar słychać z daleka. Ja się pytam co takiego. Tu wesele Pana młodego. Ach rodzice moi mili przyjdźcie stańce w jednej chwili. Błogosławcie swoje dzieci. Anioł z nieba do was leci i nowinę taką głosi o wyprawę już was prosi. Niech szczęśliwie w zgodzie żyją a po śmierci w niebie byli. Niech Pan Bóg błogosławi. A Matka Miła żeby do was przybyła. A Matka Najświętsza da pamięci żeby do pracy mieli chęci. Czy to w zimie czy to w lecie sto lat życia na tym świecie. Sto lat życia bez przykrości od młodości do starości. Proszę przeczytać panowie panie bardzo ciekawe opowiadanie. Za wygrano cię wydano nie płacz Pani młoda nie narzekaj bo taksówka stoi w drodze młody już przyjechał. Za wygrano zmów co rano trzy zdrowaś i wierzę. Kto pobożny i ostrożny teho Pan Bóg strzeże. Idź gdy trzeba niech ci z nieba niech cię Bóg prowadzi. A ten krzyżyk i szkaplerzyk w drodze nie zaważy. Dziękuję ci Pani Matko wychowała (imię) gładko. Wyuczyła a dziś ją z domu wydajesz. Dziękuję ci Ojcze drogi że wydajesz w cudze progi.

2. Dla Pani młodej i Pana młodego. Panno Młodo byłaś w kościółeczku jak Anioł w bieli w zielonym wianeczku. Chodziłaś wszędzie a teraz już tego nie będzie. Panno młodo młodziutka jesteś jak z róży kwiat idziesz za młodzieńca tego, nie wiesz jaki charakter jego. Czeka cię los albo nie los, ale nikt zgadnąć nie może tylko ty wszechmocny Boże. Panno młodo skromności twoje gdzie się podziały? Tak jak ta róża biała rozkwitać się będzie, tak twojej skromności rozplatać się będą. Przez tyle lat chodziłaś do szkoły a dziś wstępujesz w grono mężatek siedzisz za stołem, smutna i zadumana. Bo twoja przyszłość jest nie przewidziana. Lecz nie płacz nie żałuj panieństwa swego. Udaj się czule do kwiatu macierzyńskiego. Udaj się czule do Matki Najświętszej, a ona ci ten wianek poświęci. A gdy przyjdzie żywot wychowania dziatek Pan Bóg ci dopomoże. Bóg Cię wspomoże. Bóg cię uniesie na swoje łono usiądzie przy tobie na swoim tronie. A teraz mężatki zrywajcie kwiatki. A my pannie młodej zdejmiemy wianek. Panno młodo czego płaczesz smutna, łza w twoim oku patrz twój miły mąż siedzi przy boku. Podziękuj dla rodziców, że cię wychowali i za mąż wydali. Za te wszystkie starania za trudy i prace to się tobie mamulu kiedyś w życiu odpłace. To życzenie jest od Zosi. Oto ona go przynosi.

Янка Леанчук,
Міхась Шаховіч.

Лічбы і факты

Згодна з прынятым Сеймам Нацыянальным грамадска-гаспадарчым планам, у бягучым годзе будзе забрана з устаноў у гарадах і пасёлках 50 тысяч тэлефонаў для індывідуальных абанентаў. Значную іх колькасць атрымаюць вядучыя сельскія гаспадаркі ў гмінах.

ГМІННЫЯ НАВІНЫ

АБАВЯЗАЦЕЛЬСТВЫ

Жыхары Гайнаўшчыны ў гонар 35-годдзя ПНР прынялі каштоўныя абавязацельствы.

Жыхары Пасталова абавязаліся адрамантаваць дарогу са сваёй вёскі ў Дубіны і яшчэ са сваёй вёскі ў Скрыплева, а таксама дробны рамонт вясковай вуліцы.

Хлебаробы з Чыжыкаў будуць будаваць дарогу з Чыжыкаў у Новаберазова (1 км).

Земляробы з Катоўкі абавязаліся пабудаваць дарогу са сваёй вёскі ў Трывежу і расплянтаваць жвір на дарозе ў напрамку вёскі Дубіны.

Арэшкаўцы пастанавілі будаваць дарогу са сваёй вёскі на калонію Сасноўка.

Сяляне з Пуціскаў сёлета адрамантуюць дарогу са сваёй вёскі ў напрамку Выгоды.

Жыхары Дубічаў Асочных намераны адрамантаваць 2-кіламетровы адрэзак дарогі са сваёй вёскі ў Ягаднікі, абгарадзіць мясцовы супрацьпажарны басейн і распачаць пабудову вясковай святліцы.

Бяльчане ў далейшым будуць рамантаваць дарогу ў Дубіны.

Моладзь і старэйшыя жыхары Наваковорніна, Хітрай, Пасечнікаў, Вялікіх, Лазіцаў, Васількова і Барысаўкі свае сілы і сродкі сканцэнтруюць на пачынах пры пабудове даяздных дарог.

Гаспадары з Махнатага абавязаліся дапамагчы пры пабудове мясцовага спажывецкага кіёска. Яны сабралі з гэтай мэтай 130 тысяч злотых добраахвотных складчын.

Дружныя і працалюбівыя старабяразоўцы намерыліся адрамантаваць даяздныя дарогі на полі і адаптаваць адкуплены будынак на святліцу. Абавязаліся яны значна павялічыць гадоўлю свіней.

Новаберазоўцы зробяць пляц гульняў для дзяцей і спартыўную пляцоўку для школы.

Ліпінаўцы возьмуцца за капанне адвадняючага рова на сваіх зялёных угоддзях і супрацьпажарнага басейна ў сваёй вёсцы.

НАЙЛЕПШЫЯ СОЛТЫСЫ

Найлепшымі солтысамі ў гміне Міхалова з'яўляюцца Аляксандр Грэсь з Пяньков, Уладзіслаў Андрушкевіч з Адногі, Мікалай Хлябіч з Бандароў, Станіслаў Гудэль з Ялоўкі, Ян Каласоўскі з Гозьная і Уладзімір Клімюк з Цісоўкі. Дзякуючы іх ініцыятывам і арганізатарскім здольнасцям, спамянутыя вёскі сталі перадавымі ў выкананні грамадскіх пачынаў.

І так, пяньковцы пастанавілі грамадою рамантаваць дарогу, вядучую з вёскі да шашы Беласток-Міхалова. Сяляне з Бандароў добраўпарадкуюць пляцоўку перад крамай (будзе тут стаянка для фурманак). Вяскоўцы з Адногі будуць мадэрнізаваць 2 км дарогі на адрэзку Лясок — Мацейкава Гара. Земляробы з Гозьнай будуць вазіць жвір і капаць равы паабапал дарогі з Гозьнай у Патоку. Жыхары Ялоўкі намераны мадэрнізаваць у сваёй вёсцы вуліцы Зарэчную і Рынак.

Апрача таго, спамянутыя солтысы найлепш дбаюць пра выкананне планаў кантрактацыі сельскагаспадарчых прадуктаў, куплі мінеральных угнаенняў, зборку грошай на НФОЗ, пра эстэтычны выгляд вёсак і г.д. У гэтых салэцтвах рэгулярна адбываюцца вясковыя сходы, якія прысвячаюцца важным справам грамадскага, гаспадарчага і культурнага жыцця вёскі. Удзельнічаюць у іх прадстаўнікі палітычных і грамадскіх арганізацый. За паспяховыя вынікі ў дзейнасці для агульнага дабра свайго асяроддзя солтысы Уладзіслаў Андрушкевіч з Адногі, Аляксандр Грэсь з Пяньков, Мікалай Хлябіч з Бандароў і Станіслаў Гудэль з Ялоўкі ўзнагароджаны знакамі „Заслужаны для Беласточчыны".

ШТО Ў ГАЙНАЎЦЫ?

Гайнаўка разбудоўваецца. Сёлета будуць здадзены ў эксплуатацыю яслі на 100 месц, дом для экскурсантаў, новыя будынкі прадпрыемства па перапрацоўцы ляснога руна, цяпліца. Будзе яшчэ адкрыты сямейны дом дзіцяці для асірацеўшых малалетак (будзе гэта прыгожы падарунак жыхароў Гайнаўкі для дзяцей у Міжнародны год дзіцяці).

У бягучым годзе электрычнае асвятленне атрымае дзевяць вуліц, а таксама будзе распачата пабудова водаправода на пасёлку „Падлясcе". Гайнаўчане атрымаюць 265 новых кватэр з кааператыўнага жыллёвага будаўніцтва.

(яц)

ЯНА ІМ ЗА МАЦІ

(Працяг са стар. 1)

цё інакш распарадзілася. Іншыя накінула лямкі — малых гадаваць давялося. І вельмі хвалюецца за хлапчукоў бабка, каб хоць выгадаваць іх на добрых, справядлівых людзей. Таму і ў школу так бегае на кожны бацькоўскі сход, і так, каб пагаварыць з выхаваўцамі. Затым бабка ўспамінае, як бегала ў школу, калі вучыліся яе ўласныя дзеці, прыпомніліся маладыя гады.

— А ведаеш, як я спяваць умела? Усе песні ведаю і цяпер: і вясельныя, і жніўныя, і сумныя. Якія хочаш. Калісьці даўно мяне ў Варшаву запрашалі спяваць. — Раптам бабка падхапілася. — Я табе зараз нешта пакажу, — і знікае ў сенцах, а праз хвіліну паяўляецца са скрутачкам у руках. Асцярожна разварочвае яго, распасцірае. Перада мною колішні андарак — саматканая чырвоная спадніца ў зялёна-жоўта-сініх палосачкі.

— Гэта спадніца, у якой мая маці з татам шлюб бралі. У Падбельскай царкве. Тата быў у чырвонай камізэльцы і чырвоных ільняных нагавіцах. Цяпер ужо так не ходзяць да шлюбу, — уздыхае бабка. — Цяпер усё больш у белым і ў купным. А я сама яшчэ маю некалькі скруткаў льнянага палатна, сама рабіла.

Шлюбная спадніца бабчынай маці пабывала ў Варшаве на выстаўцы. Прапанавалі бабцы, каб прадала. Не згадзілася бабка: „Па грашах жа памяці не застанецца!" Але за тое, што пазычыла, прыслалі бабцы, як казала, гасцінца 500 злотых. А спадніца хай хлопцам застанецца. Няхай і яны сваім дзецям пакажуць, у чым іх прапрабабка шлюб брала.

Бабка лагодна ўсміхаецца. І раптам прыпамінае пра скваркі на патэльні.

— Ой-ёй! То ж мая таўканіца выстыгла! Стары ўжо ідзе з гарода, абедаць будзем.

Ставячы перада мною талерку пахучай капусты, бабуля вяртаецца да папярэдняй размовы:

— Чалавек і так і сяк думае, мяркуе, стараецца, дабіваецца свайго, а каб не тое, дык горка, хоць ты сядай і плач... А жыць трэба ж...

Яніна Чэрнякевіч
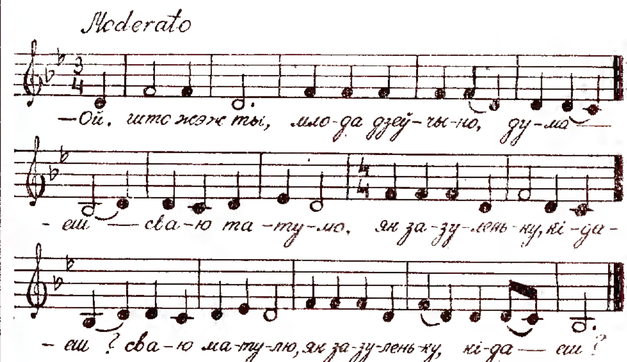

Рамонт вуліцы

Што як што, але вуліца ў вёсцы павінна быць акуратная. У вёсцы Сакі (Бельская гміна) стан вуліцы не быў дрэнны. Але зіма заўсёды псуе і шосы, і вуліцы. І ў Саках у адным месцы абсеў брук і вышчарбіўся. Таму некаторыя жыхары Сакоў прыступілі 13 красавіка да рамонту вуліцы грамадскім чынам. На здымку Сідарук Рыгор, якому 73 гады, Васіль Несцярук — 81 год і Іван Койла — 65 год.

Тэкст і фота **М. Хмялеўскага**

ФАЛЬКЛОР

ВЯСЕЛЬНАЯ

— Ой, што жэ ж ты, млода дзеўчыно, думаеш —
сваю матулю, як зазуленьку, кідаеш?
Сваю матулю, як зазуленьку, кідаеш?
— Ой, думаю, мае дзеванькі, думаю —
сваю матуленьку, як зазуленьку, кідаю.
Сваю матуленьку, як зазуленьку, кідаю.

Ад Марыі Янюк, 1908 года нараджэння, мястэчка Нараўка, запісаў 24 студзеня 1979 года Мікалай Гайдук, мелодыю расшыфравала Людміла Панько.

ЖАНЧЫНЫ З КУР'ЯН

У падбеластоцкай вёсцы Кур'яны найактыўней працуе гурток вясковых гаспадынь (КГВ). У лютым ён святкаваў юбілей — 20-годдзе сваёй дзейнасці. Гурток налічвае 32 асобы і старшынствуе яму Яніна Жукоўская (раней амаль 20 год узначальвала яго настаўніца Яніна Гжэгорчык). Кур'янскія кабеты супольна, у дружнай кампаніі і ў згодзе, вучацца, як варыць, пячы, рабіць кампоты, вышываць, шыць вопратку, пярыны або коўдры. (3 лютага гэтага года арганізавалі вяндлінярскі курс). Дбаюць аб чысціні і парадку дома і на сваіх дварах. У штодзённым жыцці клапатлівыя гаспадыні павышаюць гігіену малака, павялічваюць гадоўлю свойскай жывёлы, клапоцяцца пра нарыхтоўку кармоў для яе. У вырошчванні малавядомай агародніны высокіх поспехаў дабіліся Зофія Гогаль і Тарэса Галэмбеўская. Асабліва ўзорна вядзе гаспадарку Міраслава Шалай.

Цяпер дзейнасць КГВ канцэнтруецца ў былым школьным будынку. Жанчыны самі адрамантавалі і аднавілі яго. Маюць тут і пазычальню кухоннага посуду на 80 асоб. На розныя культурныя мерапрыемствы і курсы збіраюцца тут маці, іх дочкі і сынавыя. Нічога тады дзіўнага, што на вечарынах адчуваецца сямейная атмасфера.

Адна з цікавых форм працы ў жанчын з Кур'ян — „каляндар імянін". У дзень імянін той ці іншай жанчыны ўсе члены КГВ наведваюць яе дома, прыходзячы з пажаданнямі і з падарункамі. „Каляндар імянін" мае тут сваю шматгадовую традыцыю. Жаночы гурток мае таксама свой дзень 30 лістапада, які адзначаюць штогод. У той дзень арганізуюць вечарыну, на якой выступаюць з п'есамі, слоўна-музычнымі мантажамі. Запрашаюць да сябе, напрыклад, з нагоды Дня жанчын, пажылых жанчын: 99-гадовую Аляксандру Шчарбакову і 96-гадовую Міхаліну Матавіцкую. Зацікаўленнямі карыстаюцца конкурсы і „згадуй-згадулі".

Сёлета жанчыны намераны арганізаваць дзяцінец, вырошчваць фасолю альбо бульбу на ўгоддзях ПФЗ, а таксама экскурсію ва ўзорную спецыялістычную гаспадарку. Актыўнасцю вылучаюцца: Яніна Гілейка, Луцыя Бранская, Аляксандра Сліжэўская, Філонія Клочка, Марыя Туроўская, Леакадзія Шалай, Галена Шалай, Часлава Матавіцкая і Яўгенія Бранская.

Вельмі дапамагае жанчынам солтыс Вальдэмар Бранскі, асабліва пры арганізоўванні дахадовых забаваў і іншых мерапрыемстваў.

Я. Целушэцкі

ЗАПІСКІ НАТУРАЛІСТА

ІХНАГЕАЛАГІЧНЫЯ ЭЦЮДЫ

Было цёплае лета 1962 года. У пачатку чэрвеня ў Бельск Падляшскі прыехаў мілы госць з „Нівы". Дзесьці ўзялася адна аграномка па лугаводству. Яна далучылася да нашай размовы.

— Куды б мы паехалі, — загаварыў Міхась, — каб што-небудзь цікавае ўбачыць?..

— Едзьце са мною на меліярацыйны аб'ект Храбалы, — сказаў я.

Сказана-зроблена: селі ў аўтобус і праз 15 мінут былі на месцы. Пайшлі ўтраіх у даліну ракі Арлянка.

Перад намі разгарнулася чароўнае відовішча: красаваліся кветкі траў на лузе, гудзелі ды стракаталі насякомыя. Быў бязвоблачны цёплы дзень. Удалечыні пераліваліся струмені нагрэтага паветра, што яшчэ больш надавала чароўнасці навакольнай прыродзе.

Госці былі ў добрым настроі. Яны з кожнага комплексу раслін — ці, як батанікі называюць — ф і т а ц э н о з а ў, зрывалі па адной-дзве раслінкі.

У мяне не было добрага настрою. Схільны да экспэнтрычнасці, я быў заняты цяжкімі думкамі. Не давалі мне спакою агульныя пытанні жыцця на Зямлі, ды і практычныя зямныя справы. На аб'екце я назіраў дзіўныя тады для мяне, незразумелыя з'явы прыроды. У адных месцах меліярацыйныя збудаванні, луг квітнеючы і з вялікай прадукцыйнасцю; у другіх — частка раслін была слабаватага ўзросту.

Цішком я заўсёды маю з сабой геалагічны жалезнячок, зроблены з вялізнага „герляхаўскага" нажа. Іду лугам, ды ўсё стараюся калупнуць жалезнячком глебу: мо заўважу прычыну гэтай з'явы прыроды. Убачыла маю панурасць аграномка. Яна ўсё захаплялася разнастайнасцю ф і т а ц э н о з а ў — раслінных згуртаванняў, урэшце заўважыла:

— Вы не любіце лугу, не цешыцеся, як мы з сябрам?

— Не цешуся таму, што паглынуты іншымі справамі, — адказаў я.

Дык і адразу пачаў старанна выкладваць свае погляды аб розным уздзеянні меліярацыі, у надзеі, што газета дапаможа разгадаць гэтыя важныя пытанні. Аднак жа, паколькі, канкрэтных прычын не было ўстаноўлена, нічога і не было напісана ў „Ніве".

Доўгі час я шукаў артыкула. Перачытваў „ад дошкі да дошкі" „Ніву", але ніякай заметкі не знайшоў. За гэта мне жаль да сябры-журналіста. Ды толькі праз некалькі гадоў зразумеў яго: што ў той час азначалі б гэткія заметкі без даследавання.

Наогул, калі я выказваў свае меркаванні аб родным уздзеянні на луг, су-

КАБ БЫЛО ПРЫГАЖЭЙ

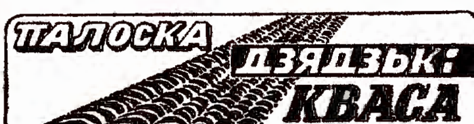
У Крынкаўскай гміне сёлетняй вясною будзе пасаджана тры тысячы дрэўцаў, найбольш бярозы, вольхі і ліпы, а таксама адна тысяча кустарнікаў караганы і айвы.

У мінулым годзе было пасаджана 3000 дрэўцаў вярбы ў запаведніку баброў у Цюмічах і столькі ж кустарнікаў амерыканскай чаромхі і айвы ў Крынках.

Як штогод садзіць дрэўцы і кустарнікі будзе школьная моладзь і члены ЗСМП. **(яц)**

На роднай зямлі. *Дарога ў Міклашэва* *Фота Я. Целушэцкага.*

Дух яцвяжы

Мо хто падумае, што я жартую, уваскрашаю загінуўшы народ. Зусім не. Існуюць жа ў свеце народы, якія, прыняўшы мову суседзяў, засталіся такімі ж, якімі і былі раней. Яўрэі да сваёй гебрайскай мовы вяртаюцца толькі ў нашы дні. Доўгія стагоддзі карысталіся дыялектам нямецкай мовы. То можа скажаце вы, што яны немцы? Ніхто гэтага не скажа. Яцвягі загінулі таму, што самі гэтага хацелі. Ім гэта было выгадна. Пасавала да іхняй псіхікі і характару.

Відна па ўсім, яны самі сябе не любілі, не дбалі пра свой гонар. Да таго былі задзёрыстыя і ў адносінах паміж сабою незгаворлівыя. Усяцэла можна верыць гісторыі, што суседнія народы растрапалі іх не дзеля здабычы іхняй тэрыторыі (чаму доказ, што яцвягія пасля разгрому аж два стагоддзі ляжала пусткай), а з мэтай забеспячэння сваіх плошчаў ад набегаў „ваяўнічых“ дзікуноў. Але мы таксама ведаем, што часта пісаная гісторыя не зыходзіцца з праўдзівасцю. Аб гэтым сведчаць археалагічныя раскопкі. Але „цэнтр Еўропы“, апрача раскопак, нечапаны. Таму і дагэтуляшні „гістарычны“ прысуд над яцвягамі хісткі і, хутчэй за ўсё, мала згодны з гістарычнай рэчаіснасцю. Тым больш, што яцвягі не пакінулі па сабе пісанай гісторыі, загінулі моўна.

Вядома, што ў прыродзе не гіне нават не найдрабнейшая частка. Дзякуючы законам прыроды, яна толькі пераўтвараецца. Таму бязглуздай з'яўляецца вера ў пагібель цэлага народа. Яцвягі не селі на калёсы, як цыганы. Яны жывуць у нас, беларусах. Ратуючыся ад сваёй пагібелі, яны змянілі прытулак у такіх самых, падобных натураю людзей.

Высвятляць няяснае — справа навуковцаў. Нам, радавым, трэба ў нешта верыць, а нешта адкідаць. Я, напрыклад, з поўным недаверам адношуся да вываду, што аж два стагоддзі апушчаная яцвягамі велізарная паласа зямлі была не выкарыстана пераможцамі. Няўжо лясное багацце прападала пропадам? Руно, мёд, воск (заўсёды платны), звярына, рыба? Дазваляю выказаць думку, што ў нетрах пушчы жылі людзі, тыя самыя яцвягі, закаранелыя патрыёты гэтай зямлі. Думаю, што яны ўтрымлівалі зносіны з асіміляванымі яцвягамі пануючых народаў. Думаю, што назоў „Блудаўская пушча“ паўстаў у тыя часы. М. Гайдук дакапаўся ў старажытных летапісах, што нейкі час на зямлі, мяжуючай з яцвягамі, ваяводзіў нейкі „Блуд“. Я не супраць такога варыянта, аднак, мне здаецца, што назоў пушча займела ад таго, што хто б у яе (апроч яцвяга) не зайшоў, той не вяртаўся. Дух яцвягаў, мсціўцаў, панаваў у гэтай пушчы. Магчыма, што першы ваявода, пастаўлены тут кіеўскім князем Валадзімірам, Блуд — быў першай ахвярай гэтага яцвяжага духу. Летапісец сказаў аб ім мала. Мо прамаўчаў аб чымсьці, што не прынесла Блуду гонару. На гэта здольны летапісцы, як і сякія-такія пісакі. Што спрыяльнае, то аж надрываюцца, а што фэкае — прамоўчваюць.

Блуд заблудзіў і прапаў назаўсёды. Летапісец не лічыў патрэбным удакладняць канчыну вялікага пана, чаму і не здзіўляюся. То ж ваявода страціў жыццё не ў слаўнай бітве. Ён звычайна трапіў у лапы яцвягаў, якія з задавальненнем укінулі яго ў бяздонную дрыгву. І прапаў Блуд. І нарадзілася „Блудаўская“ пушча. І рэшткі недабіткаў з усёй былой Яцвягіі, скрытыя ў нетрах Блудаўскай пушчы, на працягу двух стагоддзяў наводзілі страх на сваіх ворагаў.

Калі ўся Еўропа кіпела жыццём людскім з усімі яго перспектывамі, сэрца яе знаходзілася ў замкнёнай, недаступнай рэзервацыі, абнесенай загадкавым, забабонным страхам — духам яцвяжым.

Дзядзька Квас

НАШАНІЎСКАЯ ПАРА

ЯКУБ КОЛАС — ЧАСТКА XXXV

„Новая зямля“ многімі фактамі звязана з той літаратурнай тэндэнцыяй, якая стварыла ў польскай літаратуры назву — пазітывізм. Сувязь з гэтым напрамкам праяўляецца:

у псіхічнай і фізічнай станоўчай актыўнасці герояў;
у адмоўных адносінах да пануючай грамадскай сістэмы;
у апафеозе працы;
у глыбокім зразуменні ролі асветы;
у паслядоўным імкненні герояў да свабоды, якую атоесамліваюць яны з уласнай зямлёю.

Са сказанага відаць, што духоўны свет герояў паэмы вельмі шырокі. Героі гэтыя ведаюць запал і сумненні, але чужыя ім рамантычны аптымізм і хлапаманская безнадзея. Характарызуе іх працавітасць, паслядоўнасць, рашучасць. У іх дзейнасці змяшчаецца не толькі праца, але ёсць у ёй места на адпачынак, забаву, сціплую бяседу. Нягледзячы на тое, што жыццё герояў „Новай зямлі“ мае ў сабе прыкметы поўнага жыцця, героі ім незадаволены. Галоўнай прычынай незадаволенасці з'яўляецца тое, што Міхал і яго сям'я пазбаўлены ўласнай гаспадаркі і што яны поўнасцю залежаць ад волі пана. Не могуць яны пагадзіцца з тым, што селянін, галоўны стваральнік усіх матэрыяльных вартасцей, не мае магчымасці карыстацца вынікамі сваёй працы. У гэтым сэнсе многае высвятляе маналог Міхала:

А ты, пакуль ёсць рух і сіла,
Служы панам, збірай іх крышкі
І ведай цьмяныя дарожкі
Батрацкай долі да магілы.
Служы пакорны і пахілы,
Служы з-за панскага агрызка
І заўжды гніся нізка-нізка!
Няўжо і век прабыць слугою
І чуць пагрозу над сабою?!

Міхал не мае выразна акрэсленага погляду на прычыны існуючага грамадскага зла. Адзін раз галоўную прычыну бачыць ён у факце існавання паноў, другі раз у дзейнасці царскай адміністрацыі. Трэці раз у нядобрасумленнасці падпанкаў, чацвёрты раз у дэфармаванай чалавечай псіхіцы. Аднак амаль заўсёды Міхал у прадстаўніках пануючых класаў бачыць сваіх ворагаў. Выключэннем з'яўляецца постаць ляснічага, з выразнай сімпатыяй паказаная пісьменнікам у раздзеле „Смерць ляснічага“.

Ні Міхал, ні які-кольвек іншы сялянскі герой паэмы не з'яўляецца не толькі рэвалюцыянерам, але нават чалавекам, які патрапіў бы сказаць у твар праўду сваім крыўдзіцелям. Найчасцей уся іх незадаволенасць і пратэсты астаюцца ў душы, а калі і выказваюцца, дык не ў прысутнасці тых, супраць каго яны накіраваны. Характэрны ў гэтым сэнсе наступны малюнак Міхала:

Міхал ішоў, а з ім ішлі думкі,
А з імі вобразы ўставалі
І ў сэрцы водгук выклікалі.
І гасла хваля абурэння,
Глухі пратэст нездавальнення
Яго ахваціць і ўскалыша,
І гневу знак ў душы напіша.

Колас паказаў гістарычныя карэнні сялянскай пасіўнасці. Паводле пісьменніка, паслухмянасць перадавалася з пакалення ў пакаленне. Зняволеная псіхіка праяўлялася з асаблівай сілай у той момант, калі селянін стаяў вока ў вока з панам. Як жа глыбока паказаў гэта Колас у раздзеле „Дзядзька ў Вільні“:

Ды дзядзька страх перамагае,
Ён шапку загадзя знімае,
Па ўсходах чыстых, як мурашка
Паўзе ў чаргу, ступае цяжка,
Забіты дух яго вякамі
Ўжо чуе страх перад панамі.

Ва ўсёй паэме Міхал толькі адзін раз кідае ў твар ляснічаму гнеўнае абвінавачанне. Аднак гэты „бунт“ прадаўжаецца толькі хвіліну. Ляснічы ведае, што мае ён выпадковы характар. І таму не пакарае Міхала. Зрэшты, ведае, што Міхал верна выконвае яго волю і добра бароніць яго інтарэсы.

ВЯСЕННІ ПАЧЫН ВЯСКОВЫХ СПАРТСМЕНАЎ

У сёлетнім вясеннім пачыне ўдзельнічала звыш 17 тысяч дзяўчат і юнакоў з 436 гурткоў ЛЗС. Працавалі яны пры добраўпарадкаванні, аднаўленні, пабудове і разбудове спартыўных пляцовак і аб'ектаў. Там, дзе аб'екты і абсталяванне былі спраўныя, члены ЛЗС дапамагалі старэйшым у рамонце дарог, пабудове стражацкіх рамізаў, добраўпарадкаванні вуліц і сквераў, будавалі „зялёныя святліцы“ і г.д.

Грамадскія чыны пры пабудове і доглядзе спартыўных аб'ектаў і рознага спартыўнага абсталявання былі падлічаны на суму 1223 тысячы злотых і вартасць работ для свайго асяроддзя на суму 1061 тысяча злотых. На ўвагу заслугоўваюць каштоўнейшыя маладзёжныя пачыны, як, напрыклад, пачыны ў гмінах Нурэц-станцыя, Боцькі, Гродзіск, Мельнік, Драгічын, Сухаволя, Дуброва, Чыжы, Юхновец, Орля, Кляшчэлі, Дубічы Царкоўныя. У гміне Нурэц члены ЛЗС у Сяміхочах адрамантавалі вясковую вуліцу. ЛЗСаўцы ў Боцьках працавалі пры добраўпарадкаванні вуліц і скверыка ў мястэчку. У гміне Гродзіск спартсмены ў Чорнай Вялікай пабудавалі спартыўныя пляцоўкі для гульняў у футбол і сяткоўку. ЛЗС у Драгічыне добраўпарадкавалі вуліцы ў цэнтры горада. Юнакі з Сухаволі адрамантавалі раздзявальню, агароджу вакол стадыёна і дарогу да яго. У Дуброўскай гміне ЛЗСаўцы з Масціхі абгарадзілі сваю спортпляцоўку. У гміне Чыжы моладзь, згуртаваная ў ЛЗС у Збучы і Койлах, працавала пры пабудове „зялёных святліцаў“. Спартсмены з Юхнавецкай гміны з гурткоў ЛЗС у Белях і Чараўках пабудавалі спортпляцоўкі. Аматары спорту з Орлі мадэрнізавалі сваю спортпляцоўку, пабудавалі вароты для гульняў у футбол, а таксама памалявалі агароджу парка. Кляшчэлеўцы многа папрацавалі пры парадкаванні вуліц і скверыка. Юныя жыхары Дубічкай гміны ніве́ліравалі пляцоўку пад пабудову гміннага цэнтра спорту. Свае спортпляцоўкі мадэрнізавалі члены ЛЗС у Вярстку, Грабаўцы і Карыціску.

(ця)

стракаў даволі жорсткія заўвагі меліяратарам.

Ды тапаграфічныя гарызанталі, накіраванне цячэння і ўзровень воднага люстра, — ящчэ не ўсё: прырода вельмі багатая іншымі фактарамі, ад якіх залежыць поспех меліярацыйнага мерапрыемства.

Прайшлі мы да чатырох кіламетраў, на гарызонце паказалася сяло Дзяніскі. Калі мы перайшлі па вузкай драўлянай кладцы брудную раку Арлянку — луг яшчэ раз змяніў свой раслінны ўбор: усюды прывабнасць, пах кветак. У руцэ ў сябры аказалася адна расліна — *к а л у ж н і ц а* (Calthapalustris) — мал. 1. Гэта расліна расце толькі ля вады, яна з вузкай экалагічнай спецыялізацыі — стэнапрофнасці, кажучы навуковай мовай эколагаў.

Даходзячы да сяла Дзяніскі, перад ровам „А“ з намі здарылася невялікая прыгода: аграномка згубіла абцас ад туфля. Смешным нам гэта здалося. Вярнуліся назад: дзе-там, у высокай траве знайсці абцас?! Гэта было б тое ж, што іголку ў стозе сена знайсці.

Аб абцасе можна было б і не гаварыць. Ды ён накіраваў нас на вельмі цікавую дыскусію.

Нарэшце дацягнуліся мы да хаты гр. Міранюк Дарыі. Расселіся хто-дзе — на лаўку, крэслы. Гасцінная гаспадыня запрапанавала чай, на што мы ахвотна згадзіліся.

— Вы згубілі абцас. Ведаеце, чаму гэта здарылася?.. — пачаў я.

— Простая прычына: быў дрэнна прыбіты — адказала аграномка.

— Ад таго, што ён быў кепска прыбіты, — адарваўся, ды згубілі вы яго таму, што абцас арганічна не звязаны з вашым целам — як, напрыклад, рука, нага...

Ніхто не чуў, каб хтосьці паехаў у лес і вярнуўся дахаты без рукі, ды і сам не заўважыў гэтага. Яго жонка толькі ўсплюснула б рукамі, крыкнула: „Даніла! А дзе ж твая рука?!“...

Муж акінуў бы вокам сябе, прабурчаў: „Гмм..., дзесьці адарвалася, дык і згубіў“.

Гэткага эпізоду быць не можа. Дык усё ж нейкая прычынная сувязь з прадметам, рэччу існуе, — працягваў я. Сувязь гэта непрыкметная, незразумелая. Да гэтай катэгорыі сувязі адносіцца разлука з роднымі мясцінамі.

Існуе пакутлівая хвароба — *н а с т а л ь г і я*. Хто знаходзіцца на чужыне, з настальгіяй пазнаёміцца хутка.

Усе з вялікай увагай выслухалі аб страшнай настальгіі, і на гэтым дыскусія закончылася.

Сонца хілілася да захаду. Усе спяшаліся. Мы ўтраіх пайшлі на прыпынак ПКС Дзяніскі.

Інж. Б. Ф. Рудкоўскін

ШТО БУДЗЕ Ў 1979 ГОДЗЕ?

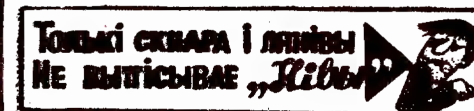
У Боцькаўскай гміне сёлета закончыцца пабудова стражацкай рамізы ў Снежках і рамонт такой жа рамізы ў Выганове. Запланавана распачаць пабудову святліцы ў Нурцы і Староўсі.

З важнейшых інвестыцыяў прадбачаецца: мадэрнізацыя рыбных ставаў на аб'екце Быстрэ, далейшае меліяраванне аб'екта Верцень-Альшэва, працяг пабудовы цэнтра здароўя ў Боцьках, пабудова СКРаўскай тучарні ў Дубне, злеўні малака ў Дубне і гандлёвых павільёнаў у Боцьках, а таксама мадэрнізацыя крамы і рэстарана ў Боцьках.

Усе гэтыя інвестыцыі разам будуць каштаваць звыш 29 мільёнаў злотых.

650 КУРАНЯТ

Сёлета вясною ляўкоўскія гаспадыні купілі 650 куранят. Жанчыны заказалі пераважна па 30 і 50 куранят. Прывезлі іх 17 красавіка і ў той самы дзень былі яны падзелены. Старшыня новаляўкоўскага КГВ, Марыя Целушэцкая, развозіла іх нават па дамах. **(яц)**

ВЕР-НЕ-ВЕР

Дарагі Астрон, нядаўна снілася мне, што я на вёсцы, на сялібе майго бацькі (бацька ўжо не жыве). Іду я, бачу, пастаўлена новая брама, непамаляваная. Каля яе стаіць белы конь, запрэжаны ў фуру. Я хачу ўвайсці на панадворак, але не пускае мяне прайсці праз браму гэты конь. І невядома адкуль з'явіўся стары дзядуля і прытрымаў гэтага каня і сказаў, каб я туды не ішла, бо не прайду. А я кажу, у што б там не было, я мушу туды ўлезці. І гэты дзядуля, трымаючы таго каня, памог мне і я пералезла.

А потым сніўся другі сон. Я апранута ў чорную спадніцу і белую блузку. Пад шыяй завязана чырвоная стужачка-аксамітка. І ў сне я сябе бачу, як мне ў гэтым прыгожа.

І яшчэ адзін сон. Быццам я замужняя. Муж мой негр. Я маю з ім дзіця. І аднекуль узялася яго сястра. І вяла мяне праз тунель. Я бачу, што я адтуль не выйду. Бо тунель такі вузкі, што не прайду. Я ў чырвоных нагавіцах. Я там кручуся, стараюся вылезці і прашу негрыцянку: „Калі ты мяне сюды прывяла, то і вылезці памажы!" І яна падала мне руку і я вылезла.

А раней яшчэ маёй маме снілася, што я з сяброўкай ляжым голыя і намыленыя мылам. Мама глядзіць, што на мне гэта пена з мыла такая брудная. І пытае, дзе ж я так забрудзілася. Але я нічога не адказала.

Тамара

Тамара! Першы сон гаворыць аб тым, што пагражае табе вельмі небяспечная хвароба ці нейкія іншыя клопаты (той белы конь з фурманкай, што загарадзіў табе ўваход у браму). Выйдзеш аднак з гэтага, бо дапамог табе дзядуля, ды і дзеялася ўсё гэта на сялібе бацькі-нябожчыка, што таксама дазваляе быць добрай думкі.

Другі сон без значэння.

Трэці сон таксама сведчыць аб нейкіх цяжкасцях (той вузкі тунель), але тое, што муж твой быў неграм і негрыцянка была з табой у тунелі, гаворыць за тое, што чакае цябе канчатковы поспех у справах або павышэнне па службе.

Сон тваёй мамы гаворыць аб тым, што ты з нейкай сяброўкай хацела праявіць ініцыятыву, штосьці файнае зрабіць, а людзі вас за гэта абгаварылі.

Астрон

Сардэчныя тайны

Дарагое Сэрцайка! Бяда мяне спаткала. Я вучуся ў чацвертым класе тэхнікума. У час мінулагодніх канікул пазнаёмілася я са Слаўкам. Ён тады закончыў тэхнікум і толькі што стаў працаваць. Ён хлопец добры, маім бацькам падабаецца. Мы сур'ёзна гаварылі аб супольнай будучыні, нават у прысутнасці бацькоў. Але наступіць гэта мела, калі я закончу школу. А вось мая бяда — я цяжарная. Два месяцы ўжо. Аб гэтым ведае толькі Славак, больш нікому я не сказала. Ён мяне суцяшаў, казаў, што гэта справа нас абоіх і, калі ўжо так сталася, будзем яе разам разблытваць. Я адразу думала пайсці да лекара, перарваць цяжарнасць. І канец, па бядзе. Ніхто і ведаць не будзе. Але Славак супраць. Ён не дазваляе мне страціць дзіця. Кажа, пажэнімся, народзіш дзіця, а школу і пазней закончыш, завочна. Але ці так будзе добра? Не прызнаюся я яшчэ бацькам. Баюся. Мая мама такая нервовая, бяды не стане. Час хутка ляціць, думкі ўсялякія кружацца ў галаве. І што рабіць? Парай мне, Сэрцайка.

Аня з Беласточчыны

Аня! Ну, непрыемна, вядома, яшчэ не час, школа незакончаная. Але сталася. Яшчэ не ў найгоршай ты сітуацыі, бо разумна і рассудачна падыходзіць да гэтай справы твой хлопец. Ён ужо працуе, ёсць магчымасць утрымаць сям'ю. І яго прапанова ў гэтай сітуацыі, мне здаецца, лепшая. Бо перарваць цяжарнасць — не такая простая справа, як табе здаецца. Неабыякавае гэта для здароўя дзяўчыны, можна потым хварэць, ды перарыванне першай цяжарнасці і бясплоднасцю на ўсё жыццё нярэдка пагражае. А што ж сям'я без дзяцей? Такая мая думка. А вы ўсе разам, супольна з бацькамі мусіце гэту справу абмеркаваць. Неадкладна скажы маме. Яна хоць і пакрычыць, але ж кепскага табе не жадае. А ты памаўчы, вінаватая ж.

Сэрцайка

Фота па заказу HOMO HOMINI

Заказвалі: Аляксандр Верамчук з Чаромхі, Юзаф Васько з Семяноўкі і Аліцыя Ляшчынская з Міхалова.

Кансультацыя юрыста

ПЫТАННЕ: П. быў у часе вайны вывезены на работы ў Нямеччыну. Працаваў у гаспадара і ў часе працы ў выніку няшчаснага выпадку быў пакалечаны, стаў інвалідам II групы. Цяпер ён працуе ў інвалідскім кааператыве. Ці прыслугоўвае яму дадатковы водпуск, прадбачаны для ваенных інвалідаў і ветэранаў?

АДКАЗ: Паводле закону з 23 кастрычніка 1975 года аб далейшым паляпшэнні належнага ветэранам і вязням канцэнтрацыйных лагераў, прыслугоўвае дадаткова 10 дзён водпуску, калі не карыстаюцца яны і без гэтага водпускам, даўжэйшым, чым 26 дзён. Аднак закон гэты адносіцца толькі да ўдзельнікаў барацьбы за нацыянальнае і сацыяльнае вызваленне айчыны, удзельнікаў руху супраціўлення, у тым ліку да тых, што праводзілі тайнае навучанне, да вязняў канцэнтрацыйных лагераў, у тым ліку асобаў праследаваных у гітлераўскіх турмах, а таксама да ўдзельнікаў змагання за ўмацаванне народнай улады. Закон не прымяняецца да асоб, якія былі вывезены на прымусовыя работы ў Нямеччыну, нават у выпадку, калі б яны ў часе працы ў Нямеччыне сталі інвалідамі. Таму дадатковы водпуск ім не належыцца.

Куток практычных ведаў

ЯК КАРМІЦЬ ДЗЯЦЕЙ У ШКОЛЬНЫМ УЗРОСЦЕ

Найважнейшае ў правільным харчаванні дзяцей школьнага ўзросту гэта рэгулярнае снеданне, абеды і вячэры. Асаблівай увагі патрабуюць наймалодшыя дзеці, якія ўпершыню пераступілі парог школы. Вельмі часта здараецца так, што, змяніўшы спосаб жыцця ў сувязі з вучобай у школе, дзеці трацяць апетыт; баючыся ж, каб не спазніцца ў школу, не хочуць есці снедання, а ў школе, галодныя, не могуць сканцэнтраваць сваю ўвагу на абавязковых занятках. У старэйшых дзяцей, якія занадта хутка выбягаюць з дому раніцай, не паснедаўшы, наглядаецца такая ж самая рэакцыя. У выніку гэтага маюць яны цяжкасці з прысваеннем неабходных ведаў і атрымліваюць недастатковыя ацэнкі. Так што на першае снеданне неабходна звярнуць вялікую ўвагу. Апрача першага снедання, абавязкова трэба падрыхтаваць дзецям другое снеданне, якое яны возьмуць з сабой у школу. У некаторых школах ёсць буфеты, дзе дзеці могуць купіць сабе другое снеданне. Аднак малым дзецям лепш бутэрброды падрыхтоўваць дома.

На першае снеданне найлепш падаваць дзецям малочны суп або малочны напітак. Дзеці ў школьным узросце павінны выпіваць каля літра малака ў дзень. Апрача малака, адным з галоўных прадуктаў дзіцячага снедання павінен быць сыр. Ёсць іх вялікая колькасць, і апрача тварагу варта даваць дзецям плаўленыя сыры. Лёгка іх можна перахоўваць, робячы большы запас. Дадаткам да першых і другіх снеданняў могуць быць крутыя яечкі, парэзаныя скрылёчкамі, або пасты з ячак. Трэба даваць таксама дзецям нятлустае печанае мяса, каўбасу, капчоную рыбу, і гэта зробіць іх харчаванне вельмі разнастайным. Нельга забываць аб адным: дзеці павінны есці масла! Нельга занадта часта замяняць масла на бутэрбродах маргарынам ці іншым тлушчам. Цёмны хлеб для дзяцей яшчэ лепшы як белы. Ну і не забывацца пра памідор, агурок, яблыка, або нават сырую моркву да ўсяго гэтага.

Гаспадыня

ТАЙНЫ ДРУГОЙ СУСВЕТНАЙ ВАЙНЫ

У кожнай машыне разам з шафёрам ехаў эсэсавец. Начальнікам канвою быў назначаны афіцэр СС у званні оберштурмбанфюрэра. Ні Ястшэмбскі, ні іншыя вадзіцелі не ведалі гэтага чалавека і яго людзей. З абрыўкаў размовы эсэсаўцаў яны здагадваліся, што канваіры прыбылі ў Кенігсберг з глыбіні рэйха для выканання спецыяльнага задання. Калі вадзіцелі прыйшлі ў гаражы СС на вуліцы Штайндамштрасе, машыны ўжо стаялі, загружаныя нейкімі таямнічымі скрынямі.

Яны выехалі з Кенігсберга, накіроўваючыся ў Пілаў. У той час савецкія войскі пачалі артылерыйскі абстрэл. За некалькі кіламетраў ад горада, на шашы, што злучала Кенігсберг з Пілаў, градам пасыпаліся снарады. Рускія стараліся любой цаной прарваць тую лінію фронту, каб адрэзаць пастаўкі ў кенігсбергскую крэпасць.

Машыны лавіравалі сярод разрываў снарадаў, працягваючы рухацца наперад. Праехаўшы яшчэ некалькі кіламетраў, яны зноў папалі пад абстрэл. Непадалёк ішоў бой. Чуваць было, як стракаталі аўтаматы і разрываліся артылерыйскія снарады. Далей ехаць было нельга.

— Вяртаемся, — распарадзіўся начальнік канвою.

Вечарам яны вярнуліся ў Кенігсберг. Машыны паставілі ў цэнтральных гаражах СС, вадзіцелі разышліся па дамах.

Рынгель далажыў гаўляйтэру аб няўдалай спробе прарвацца ў Пілаў і заявіў, што заўтра яны паспрабуюць праехаць па другой дарозе.

— Трэба ехаць дарогай паміж узбярэжжам і Метгетэнам, — перапыніў яго Кох. — Я толькі што атрымаў паведамленне, што там спакойна. Рускія войскі спынены і адкінуты назад на кіламетр.

На наступны дзень канвой зноў накіраваўся ў дарогу. Ехалі павольна, аб'язджаючы варонкі ад бомб і снарадаў. Непадалёк грукатаў артылерыйскімі залпамі фронт.

Ястшэмбскі ехаў на сваім грузавіку ў сярэдзіне калоны. Яшчэ ў Кенігсбергу эсэсаўцы з эскорту перагрузілі некалькі скрынь з яго машыны на нечую іншую. Месца, што аслабанілася ў кузаве, занялі параненыя афіцэры.

Порт у Пілаў быў забіты цывільным насельніцтвам, ваеннымі і параненымі. Некалькі караблёў, перагружаных, стаяла на прычале, чакаючы надыходу цемры, каб прашмыгнуць у адкрытае мора. На судне з эмблемай Чырвонага Крыжа маракі з аўтаматамі разганялі пасажыраў, пагражаючы, што будуць страляць. Прапускалі толькі параненых афіцэраў вермахта і СС па спецыяльных прапусках.

На верхняй палубе стаяў капітан і асабіста назіраў, каб выконвалі яго распараджэнні. Да яго накіраваўся начальнік канвою. Капітан і чуць не хацеў аб нейкім грузе, нават самым каштоўным, акрамя параненых. У адказах на прагнозы эсэсаўцаў ён выклікаў маракоў з аўтаматамі.

У ваеннай камендатуры таксама ніхто не мог дапамагчы Рынгелю. У штабе СС яго ветліва сплавілі, а ў партовым упраўленні папрасілі пачакаць, абяцаючы аддаць карабель, якога ў порце пакуль яшчэ не было. Усюды панавала страшэнная неразбярыха, замяшанне, разгубленасць. Не бачачы выхаду, раззлаваны оберштурмбанфюрэр СС загадаў вяртацца ў Кенігсберг.

Веснавы дзень хіліўся к вечару. Начальнік канвою прыспешваў шафёраў, каб паспець у Кенігсберг да змяркання.

У наваколлі Фірбрудэркруга яны папалі ў вогненную завіруху. Ім удалося шчасліва праскочыць небяспечнае месца, але праз два кіламетры іх затрымаў патруль палявой жандармерыі, патрабуючы аслабаніць адну машыну для параненых.

Оберштурмбанфюрэр СС пачаў было пратэставаць, але, навучаны горкім вопытам Пілаў, змяніў рашэнне і выдзеліў для параненых машыну Ястшэмбскага, якая не была забіта, як астатнія. У наступную мінуту аўтакалона знікла ў клубах пылу. Параненых было многа; салдаты і навабранцы з фольксштурма, не раздумваючы, выкінулі ў прыдарожную канаву скрыні, што стаялі ў кузаве.

— А ты, шаноўны, нам больш не патрэбен, — звярнуўся да Ястшэмбскага малодшы лейтэнант, які кіраваў аперацыяй. Паляк выскачыў з кабіны.

А ў гэты час у Кенігсбергу...

(Працяг будзе)

ТРЫБУНА чытачоў

Да беларускіх радыёперадач

У апошнюю суботу я з прыемнасцю выслухаў радыёперадачу на беларускай мове з Беластока. Доўгі час мяне не было дома і я доўга не чуў беларускіх радыёперадач.

Хачу сказаць, што перадача мне вельмі спадабалася, можа таму, што зроблена была па маю густу, ды не сумняваюся, што і іншым слухачам яна таксама спадабалася. Яна была збудавана па старой канвенцыі, але ў новым духу. Відавочна, памагла дыскусія на гэтую тэму ў „Ніве". Хацелася б і далей слухаць такія перадачы.

Васіль Петручук

„Ніва" прыгажэйшая

Так кажуць усе чытачы з майго раёна, а маю іх нямала, бо аж 180 падпісчыкаў, а кожны апрача таго мае сям'ю. Тое, што „Ніва" крыху падаражэла і сёння каштуе 1 зл, гэта дробязь, гавораць людзі. І так яна ў далейшым танная. Людзям падабаецца тое, што загаловак і галоўныя старонкі „Нівы" сёння каляровыя. Так што ў маім раёне спадку на „Ніву" ў выпісцы не будзе ў ніякім выпадку.

Каб яна, „Ніва", яшчэ прыходзіла на час да нас, дык было б вельмі добра, але аб гэтым іншым разам.

М. Панфілюк

І я аб бельскай станцыі

Прачытаўшы заметку „На станцыі ў Бельску", рашыў і я сказаць некалькі слоў адносна тутэйшай пачакальні. У сувязі з тым, што пачатковыя школы ў малых мясцовасцях былі ліквідаваны і дзеці даязджаюць поездам у Бельск, выходзяць яны са школы з думкай, што без клопатаў і хутка вернуцца дамоў. Ды па прычыне спазнення паяздоў, не адразу трапляюць дахаты, што асабліва часта здаралася зімой. Іменна зімой трэба было чакаць поезда ў гэтай халоднай і непрыемнай, цеснай пачакальні. Дзеці чакалі ў прамокшых ботах, халодныя, часта і галодныя, каб даехаць, напрыклад, у Леўкі.

Як бацька дзіцяці, якое першы год пайшло ў школу, за пасрэдствам рэдакцыі я звяртаюся да ўсіх уладаў, каб усур'ёз прынялі да сэрца лозунг „За ўсмешку і радасць дзіцяці". У сувязі з тым трэба асаблівую ўвагу звярнуць на пачакальні, у якіх дзеці вымушаны чакаць поезда ці аўтобуса, вяртаючыся са школы. Таму і на бельскую пачакальню трэба звярнуць большую ўвагу і давесці яе да належнага парадку. Для ўсіх нас важна, каб дзеці, высланыя ў школу, вярталіся дамоў здаровыя і цэлыя.

Валянцін Семянюк

ГППД клапоціцца пра сваіх пенсіянераў

Ніводная прафсаюзная рада ў Гайнаўцы не можа пахваліцца такой апекай над сваімі пенсіянерамі, як рада Гайнаўскага прадпрыемства драўнінных прамысловасці. Тут працуе клуб сеньёра, якому старшынствуе Эдвард Лінк. У прафсаюзе 333 пенсіянеры, якія рэгулярна аплочваюць членскія ўзносы, але для іх кожны год рада арганізуе розныя мерапрыемствы: супольныя вечары, сустрэчы. У 1978 годзе арганізавалі для пенсіянераў таксама восем экскурсій у Беластоцкі тэатр. Акрамя ўсяго гэтага, вядзецца пастаянная сацыяльная дапамога пенсіянерам. Усе яны праходзяць кантроль у лекара. У мінулым годзе такой формай апекі прадпрыемства карысталася 232 асобы.

Пенсіянераў, якія не могуць хадзіць, працаўнікі прафсаюзнай рады наведваюць у хатах. Такіх візітаў было 62. 33 асобы атрымалі грашовую дапамогу на суму 25.200 зл. 28 асоб карысталася абедамі ў прыфабрычнай сталовай. Да кожнага чалавека рада даплачвала ў год 2074 зл. 16 асобам была прывезена бульба на дом, 27 асоб выязджала ў санаторый. Усе пенсіянеры могуць купіць на сваім прадпрыемстве топліва 6 кубаметраў у год па зніжанай цане — 20 злотых замест 73 зл. Акрамя таго, усе пенсіянеры карыстаюцца бясплатна з фабрычнай лазні. Агулам на сацыяльную дапамогу пенсіянерам прафсаюз выдаў 297.000 зл.

Э. Вайсковіч

ВАКОЛ ДЗЯДЗЬКІ КВАСА

З'яўляюся чытачом „Нівы" ад пачатку і да сённяшняга дня. Лічу, што год 1978 не быў надта ўдалым годам для „Нівы". Вясной гэтага года Дзядзька Квас абрушыўся ў святой абуранасці на „белавежцаў", на іх модную творчасць. Дзядзька Квас — мастак слова, даволі ўдала граміў аматараў новай плыні ў паэзіі, але часам дапускаўся і недалікатнасці, а „тлумачачы" верш Надзеі Артымовіч, кінуў у адрас гэтай, на мой погляд, таленавітай паэтэсы нават слова знявагі.

Карэспандэнты „Нівы" падзяліліся на два лагеры: староннікаў Дзядзькі Кваса і яго праціўнікаў. Завязалася гарачая, доўгая палеміка. Маўчалі толькі „вінаватыя", відаць, палічылі, што „добрая мова — серабро, а маўчанне — золата".

Спачатку я любіў гэту палеміку, але з часам пачаў непакоіцца і, беручы ў рукі чарговы нумар „Нівы", я адчуваў нейкую трывогу, думаючы, да чаго гэта ўсё дойдзе. Няўжо мы, беларусы, не маем ніякай іншай праблемы да дыскусіі?

Праўда, што кожны чытач мае права вымагаць ад свайго часопіса, каб змест яго адпавядаў яго духоўным патрэбам. Каб быў цікавы, зразумелы, вучыў, а нават і смяшыў. Гэтыя самыя вымаганні, лічу, ставяць і чытачы „Нівы" свайму часопісу. Аднак на старонках „Нівы" маюць права публікаваць свае творы і члены літаратурнага аб'яднання „Белавежа". Яны маюць права шукаць новых формаў пісання вершаў і прозы і друкаваць гэтыя творы ў „Ніве". З'ява такая назіраецца ва ўсёй сусветнай літаратуры і мае многа гарачых прыхільнікаў. І нас гэта не павінна непакоіць, бо ёсць рэчы больш сумныя.

Будучы аднойчы запрошаны на з'езд карэспандэнтаў, я перажыў некалькі гадзін мілых, шчаслівых, якіх ніколі не забуду. На гэтым з'ездзе гаварылі, дыскутавалі, жартавалі на роднай беларускай мове, адважна, не заікаючыся, не аглядаючыся. Але дзіўна, калі толькі павыходзілі на калідор, пра яе забыліся. Вось, сябры, і праблема. Сакрат Яновіч напісаў: „Беларуская мова, матчына мова, суме ты мой родны". Усё нібы праўдзіва, але дзеля чаго ж „суме"? Хіба яе хто ад нас адабраў і схаваў за краты?.. Трэба карыстацца роднай мовай, на што мы, беларусы, маем права. Трэба гаварыць гэтай мовай да жонкі, дзяцей, сяброў, да знаёмых. І тады „матчына мова" не будзе сумам.

Мы, сваёй мовай можам ганарыцца. У архівах многіх народаў перахоўваюцца важныя дзяржаўныя акты на беларускай мове. Гэта гістарычныя факты, якіх нішто не можа адмяніць. Хто пагарджае беларускай мовай, той ці або не ведае, або мае вельмі вузкі кругагляд, не далей уласнага носа. Культурны чалавек не будзе смяяцца з чыёйсьці мовы, а будзе кожную шанаваць.

Сябры карэспандэнты! Тут, як гэта кажуць, маем поле для спаборніцтва. Чым спрачацца месяцамі на нейкую малаважную тэму, ці хваліць пісьманосцаў або крамароў, лепш заняцца вось тым, аб чым я сказаў. Быць добрым пісьманосцам або крамаром — гэта не геройства, гэта абавязак кожнага грамадзяніна. Не забывайма, што „Ніву" чытаюць не толькі ў Боўтрыках ці Пярэймах, але і за межамі нашай краіны, аб чым сведчаць частыя інфармацыі ў „Ніве". Так што пытанне, які мае змест „Ніва", гэта не абыякавае пытанне.

Дзед Кастусь

Жанчыны з Нараўкі

У апошні час актывізавалі сваю працу гурток вясковых гаспадынь у Нараўцы. Пачалі яны арганізаваць сходы, апрацоўваць планы працы. Спачатку было іх нямнога, аднак цікавая дзейнасць прыцягнула іншых. Цяпер гурток налічвае больш як 40 членаў. Цэнтрам іх дзейнасці стала „Сучасная гаспадыня" мясцовага ГС.

Яны працавалі таксама ў лесе і СКРы. Зароблены грошы прызначалі на грамадскія справы. Звыш 20 жанчын вучылася на курсе пячы пірагі. Прадбачаны і іншыя курсы. За актыўную дзейнасць ГС арганізаваў жанчынам экскурсію ў ПГР „Ігнацкі". Жанчыны вельмі цікавіліся шклярнямі.

Пры гуртку існуе хор, які праводзіць рэпетыцыі, рыхтуецца да выступлення. Ініцыятарам у дзейнасці гуртка, з'яўляецца яго старшыня Стэфанія Грыка, дырэктар мясцовага прадшколля.

А. З.

Прыкладны працаўнік

Яшчэ няма года, як Ірына Свентахоўская распачала працу ў вясковай краме ў вёсцы Іванкі, у гміне Нараў. Але ўжо паказала, што яна добрая гаспадыня. У краму прыемна зайсці, там належны парадак і чыста. Ірына ветлівая да пакупнікоў, умее параіць, што купіць, а калі чалавек папросіць тавар, якога няма ў краме, дык яна запісвае сабе ў сшытак, а потым заказвае той тавар. Гэты прыклад варта распаўсюдзіць ва ўсіх крамах.

М. Лук'янюк

Брава, „Калеяж"!

У Чаромсе былі разыграны два футбольныя матчы. У першым маладая каманда „Калеяж" сустрэлася з камандай маладых з Пілікаў, Бельскай гміны. Вынік 3:1 у карысць чыгуначнікаў.

Другі матч быў разыграны ў Б класе паміж чаромхаўскай камандай „Калеяж" і ЛЗС-а Турасна Касцельная. Нечаканы вынік 5:0 у карысць гаспадароў. Найлепшым з чыгуначнікаў аказаўся Мікалай Шатыловіч, які забіў тры голы. Па адным мелі Пятро Кердалевіч і Славік Сідарук, які ў другой палавіне матча замяніў Колтака. Як бачым, нядрэнна папрацавалі фубалісты чаромхаўскага „Калеяжа".

Ул. Сідарук

ВЫПІЎ

У Заблудаве выпіў крышку,
Ішоў дахаты па кілішку.
Як за штосьці зачапіўся,
Аж у снег пераваліўся.
А мяшчане — людзі добры —
Пачалі ўжо радзіць згодна:
Што рабіці, дзе казаці,
Трэба Лёньку ратаваці!
„Хутка дапамога" стала,
Пульса „хвораму" збадалі,
І дыягноз быў адзін:
Вылей крыві, гаспадзін.
У трубку штосьці пагаварылі,
Дапамогу завярнулі
І сігнал мацней завыў,
Лёнька у шпіталь паплыў.
Радзілі там, аглядалі,
У лобе дзюры свідравалі,
Як спусцілі тыя газы,
Стаў здаровы Лёнька зразу.
І ў бальніцы адпачыў,
Свае раны падлячыў,
Нават сьвятам не напіўся,
Лепшы жонцы ён зрабіўся.

М. Лук'янюк

Тамаш Кірылаў, Легніца. Гэта не прымаапрылісавы жарт прымусіў мяне ў дзень першага красавіка схапіцца за пяро, а тэлевізійная перадача. Так, перадача, якую глядзеў я сёння перад гадзінай 11[45]. Не была яна адзначана ў тэлевізійнай праграме. Заказалі як „Харошкі — фальклорная праграма". Прадчуванне падказала мне, што гэта будзе беларускі калектыў. І не памыліўся. Я быў у захапленні ад музыкі, танцаў, спеву і ўбораў членаў калектыву. На жаль, дыктар не сказала нават, адкуль гэты калектыў. У сувязі з гэтым я звяртаюся да вас, дарагая рэдакцыя, з пытаннем, ці вы ведаеце гэты калектыў? Ці ён з Польшчы, ці з Беларусі? І ці гэта аматары?

Па маёй ацэнцы гэта прафесіянальныя артысты з БССР. Бо вельмі ж прыгожа ігралі і танцавалі. А ўборы іх былі цудоўныя. Захапляюча спявала жаночы квартэт песню „Зязюля". Я хачу выразіць ім сваё прызнанне. Вялікае брава! І прашу больш. Калі толькі можаце, прашу, надрукуйце інтэрв'ю з „Харошкамі" і дайце іх здымак у „Ніве".

Паведамляю таксама, што я атрымаў пяць кілаграмаў беларускіх кніжак ад майго прыяцеля Мікалая Панфілюка. Вельмі ўцешыўся і дзякую яму сардэчна. Найбольш мяне радуе двухтомны збор твораў Максіма Танка. Таксама радуюць кніжкі Міхася Лынькова і Янкі Брыля, ды ўсе іншыя таксама. Разам 18 кніжак. Як я адудзячуся майму прыяцелю за яго сэрца?

Пасылаю ўсім сардэчныя прывітанні і асабліва нашым „беларускім кветкам" — жанчынам „Нівы".

Другі ліст. „Міленькая „Ніва", я высылаў да вас два лісты. У адным прасіў, каб вы змясцілі аб'яву, што я шукаю Леаніда Гаўрылюка з Гайнаўкі, з якім разам вучыўся ў школе. Паведамляю, што не дайшоў да мяне 15 нумар „Нівы". Званіў я ў гэтай справе да канталёра службы даручэнняў на пошце, і ён сказаў, што яны не атрымалі гэтага нумара. Можа па прычыне паводкі недзе загінуў. А з 16 нумара я даведаўся, што Францішак Берніковіч з Глыбоччыны просіць мой адрас. Я ахвотна буду з ім перапісвацца.

Мае дзеці пытаюць, чаму мой дзед меў два прозвішчы — Сіндрэвіч-Пекарчук. Мая мама мае ў метрыцы ўжо толькі Сіндрэвіч. Другое „Пекарчук" ужо згубілі. Я сцвярджаю, што Пекарчук гэта доказ беларускасці нашага роду (па кудзелі), бо некаторыя даказваюць мне, што Сіндрэвіч гэта польскае прозвішча. Я вельмі прашу рэдакцыю высвятліць, як узніклі прозвішчы на Беларусі. Разлічваю ў гэтым вельмі на Мікалая Гайдука, бо ён спецыяліст у нашай гісторыі.

З рубрыкі М. Гайдука ў „Ніве" „Беларускія кнігі" я заказаў кніжку Абецадарскага „Белоруссия и Россия". Можа цяпер атрымаю.

Канчаю працу над сваёй кніжкай „Над Дзвіной, над Одрай". Ужо напісаў 270 старонак машынопісу. Два тыдні быў у мяне госць з Беларусі. Стараўся я прыняць яго так, як нас прымаюць на Беларусі. Учора ад'ехаў праз Кузніцу на Гродна ў Глыбокае".

Ад рэд. З нецярплівасцю чакаем вашага верша пра вясну. У паэзіі вы ж яшчэ не праявіліся на старонках „Нівы". Іншыя просьбы таксама выканаем.

Інж. Б. Ф. Рудкоўскін. З прыемнасцю сцвярджаем, што пасля некаторага перапынку ўзнавілі мы зноў публікацыю „Запісак натураліста". Вы маеце цудоўны стыль і добрую мову. Адна была наша ўвага: пісаць карацей. Проста мы не маглі вас крэсліць. І добра, што сустрэліся асабіста і пагаварылі. Дзякуем за ўвагі. Прыводзім кароткі запісак да чарговага артыкула: „Сёння думка мая перанеслася да высакароднай дзейнасці нашай рэдакцыі. Даволі цяжка шліфаваць словы, якія ўжываюцца толькі навукай. Сардэчнае дзякуй усім за тое, што шануюць словы карэспандэнта. Шмат слоў у „Запісках натураліста" ўпершыню бачаць свет на старонках „Нівы". А гэта даказвае, што на беларускай мове можна напісаць усё. Трэба толькі пераадолець, па выказванню грам. Станулевіча з Ольштына, „абыякавасць да свайго роднага".

Баляслаў Клінцэвіч, Лодзь, піша: „Гэй, сокал-„Ніва"! Набліжаецца Вялікдзень і 1 Мая! Птушкі ад рана пяюць-гавораць, людзі стаяць пры мясных крамах, кумпякі чакаюць пахным смакам! Дарагая „Ніва", жадаю вам добрага здароўя, шчасця, хай жыццё ваша будзе соткамі сонейка".

Словы гэтыя прыводзім як доказ, як цудоўна ўмеюць пісаць нашы чытачы. А гэта ж была толькі святочная віншавальная паштоўка, адрасаваная рэдакцыі.

З сямейнага жыцця

КАЛІ ДОБРА—НЯДОБРА...

СЦЭНКА ПЕРШАЯ

— Не чакала, дачка, што маці прыедзе? А я вось сабралася ды й паехала. Дай, думаю, пагляджу, як вы тут жывеце. А Васіль, муж, дзе? На рабоце яшчэ? А ўнук? У гарцэрскім лагеры? А чаго ж гэта ты, Каця, схудла? Такая была спраўная, а так змарнела. Ці не хвароба часам, дзіця?

— Галадаю я, мама.

— Во няшчасце, то хто ж сёння галадае? Ты ж працуеш?

— Я цяпер не працую, мама.

— Што ж, дачка, хто не працуе, той і не есць. Але ці ж муж табе зарплаты не аддае?

— Аддае, мама... Але я хачу быць такою, як бярозка. То ж і галадаю, каб схуднуць...

— Ды табе ж такі не дрэнна з Васілём? Ён жа не п'е, не б'е, зарплату аддае. Мо на чужых маладзіц заглядаецца?

— Не, мама, не заглядаецца. Ды нейкі ён такі вельмі ўжо ціхі і спакойны. Не магу я з ім жыць... Хоць бы стукнуў калі ці палаяў, каб я адчула, што ў хаце мужчына, а то такое —ні рыба, ні мяса — анёл святы...

— Дык што ж ты хочаш? Табе ж добра.

— Ды выходзіць, што добра, але калі ўсё вотак добра ды добра, то яно таксама не дужа добра.

СЦЭНКА ДРУГАЯ

— Расказвайце, грамадзянка, толькі карацей.

— Дык я ж коратка. Такі басурман, такі кат, п'яніца...

— Карацей.

— Дык я і кажу, век бы яму не гаварыць. Быў Васіль, першы муж, як золата, а гэты паскуднік, а не муж, і п'е і б'е, і на чужых маладзіц заглядаецца, свету божага б яму не бачыць...

— Не кляніце.

— Хто яго кляне, будзь ён пракляты!

— Грамадзянка, прашу расказваць па сутнасці і коратка.

— Я ж і па сутнасці. Прыбягаю з працы, а ён ужо, дармаед, нідзе не працуе і ўжо „пад мухай"...

— Грамадзянка, карацей...

— Добра. Я коратка. Ён да мяне: „Го, го!" Я яму: „Га, га!", а ён зноў: „Ого-го!" І пайшло па хаце — гур, гур! Дзеці: „Ге-е, ге-е!". Тут маці: „Гэй, гэй!" і да суседзяў. Суседзі: „Гі-гі, гі-гі". Я вось да вас у міліцыю і прыбегла.

— Усё, грамадзянка, ясна. Пойдзем уціхамірым гар-гар. І што гэтым жонкам трэба?

Нэля Касянчук

З музыкальнага жыцця.

Купаючыся ў славе, ён утапіў лаўровы вянок.

НІЎКА

Чаго ў спорце не бывае!

САБАКА

Дацэнт Скок звоніць у дзверы прафесара Казлўкі, на якіх вісіць таблічка: „Асцярожна, сабака!" На званок выходзіць гаспадар з маленькай сабачкай на руках.

— Гм, навошта ж вы павесілі гэту аб'яву? — пытае дацэнт.

— Каб хто-небудзь выпадкова не наступіў на сабачку.

ДЗЕ ІНСТРУКЦЫЯ?

— Божа мой, я не магу больш вытрымаць! — скардзіцца маці свайму чатырохгадоваму сыну. — Твой брацік плача цэлымі днямі! Я проста не ведаю, што рабіць?

— Як, мама, ці ж разам з ім ты не атрымала інструкцыі па абыходжанню з ім?

ТРЫМАЙЦЕ ВУХА?

Клуб прыхільнікаў пра ...

РАКІ З ГАКАМ

Сонца з промнямі жар-птушкі
Асвяціла
Плёс ракі.
Ля кастра, пад'еўшы юшкі,
Гаманілі рыбакі.

Тут хвалько адзін заякаў:
— Я аднойчы ўзяў з ракі
Сотню ракаў...
Сотню з гакам...
Ці паверыце, браткі?

Нейкі жартаўнік у момант
Адказаў:
— Быць можа, й так.
Толькі, зрэшты, невядома,
Ці вялікі быў той гак?

Х. Ляшкевіч

ГУМАР З БАРАДОЮ

АБЫ НЕ ПАН

— Тату, тату! Чорт да нас лезе ў хату!

— Глупства! Абы не пан.

MADE IN ZADRYPANKA

Сумешчаны радыёвузел.

НА ШЫРОКІМ СВЕЦЕ

Да мэра маленькага гарадка заходзіць палкоўнік.

— Мсье, як вы ведаеце, мы праводзім манеўры, і я хацеў бы спытаць у вас, колькі салдат змагло б размясціцца на ноч у мэрыі?

— Не ведаю, пане палкоўнік, але днём там спяць трыццаць служачых.

*

Экскурсія аглядае ваенны карабель.

— А вось на гэтым месцы, — гаворыць гід, паказваючы на задраены люк, — паў наш адважны капітан.

— Нічога дзіўнага, — мармыча пажылая ледзі, — я таксама тут увесь час за нешта чапляюся і на нечым спатыкаюся...

*

Адвакат: — Перш чым абвясціць завяшчанне пана Глюдзенквіста, я б хацеў задаць адно пытанне яго ўдаве: — Васпані, ці не выйдзеце вы за мяне замуж?

АД СТАРАСЦІ

— Доктар, правая нага ў мяне вельмі баліць.

Доктар Знахарук агледзеў.

— Гэта ад старасці, дзядуля.

— Хм... Няўжо ў мяне левая нага маладзейшая?..

З „Веснікі Задрыпоніі"

ПАЛАЦ КНІГІ

Будаўнікі горада ўручылі работнікам задрыпкнігагандлю ключы ад цудоўнага шматпавярховага будынку. У будынку ўвесь час падтрымліваецца аптымальны для хавання тэмпературны рэжым і вільготнасць. Тысячы кніг захоўваюцца тут, перш чым іх здадуць у макулатуру.

ГАПКА РАЗВАЖАЕ

Страшны не сон, а яго тлумачэнне.

Сын ажаніўся.

ПЕСНІ ПА ЗАЯЎКАХ

Па просьбе Ніны Весялоўскай з Астрахан і Галіны Назарук з Орлі змяшчаем песню

НАДЕЖДА

Музыка Александры Пахмутовой
Слова Николая Добронравова

Светит незнакомая звезда,
Снова мы оторваны от дома,
Снова между нами — города,
Взлетные огни аэродромов.

Здесь у нас туманы и дожди,
Здесь у нас холодные рассветы,
Здесь на неизведанном пути
Ждут замысловатые сюжеты...

Припев:

Надежда — мой компас земной,
А удача — награда за смелость,
А песни...
довольно одной,
Чтоб только о доме в ней пелось.

Ты поверь, что здесь, издалека,
Многое теряется из виду,
Тают грозовые облака,
Кажутся нелепыми обиды.

Надо только выучиться ждать,
Надо быть спокойным и упрямым,
Чтоб порой от жизни получать
Радости скупые телеграммы...

Припев.

И забыть по-прежнему нельзя
Все, что мы когда-то не допели,
Милые усталые глаза,
Синие московские метели...

Снова между нами города,
Жизнь нас разлучает, как и прежде,
В небе незнакомая звезда
Светит, словно памятник надежде.

Припев.

КУРЪЁЗЫ

РАЗВОДЫ

У ЗША выпадкі разводаў дзелавых людзей растуць амаль у геаметрычнай прагрэсіі. Як сведчыць часопіс „Ю. С. Ньюс энд Уорлд рыпарт", асабліва жонкі палітычных дзеячаў выказваюць незадавальненне паводзінамі сваіх гаспадароў, якія амаль не бываюць дома. А тыя ў сваю чаргу гатовы заўсёды даць развод, бо жонкі, седзячы дома ў адзіноцтве, пачынаюць піць гарэлку, каб знайсці нейкае суцяшэнне, і становяцца алкагалічкамі. Такім чынам ужо больш дзесятка сенатараў і каля 70 кангрэсменаў скасавалі шлюб.

ЛЯЧЭННЕ НА АДЛЕГЛАСЦЬ

Нейк да Рэнтгена прыйшоў ліст. Адзін грамадзянін прасіў вучонага выслаць некалькі рэнтгенаўскіх праменняў, вытлумачыўшы, як імі карыстацца. Выявілася, што ў яго груднай клетцы, застрагла рэвальверная куля, але прыехаць да Рэнтгена аўтар лісту не можа за бракам часу.

— На жаль, ікс-праменняў у мяне зараз няма, — адпісаў Рэнтген. — Да таго ж перасылаць іх — досыць складаная штука. Зробім прасцей: прышліце мне вашу грудную клетку.

КАРЫСНАЯ ПАРАДА

Адна дама спытала Бернарда Шоу, ці не параіць ён ёй, як стаць высокамудраю. На гэта Шоу сказаў:

— Трэба толькі старацца хаваць свае дурныя думкі.

між намі

Барада — прыкмета старасці, але яна ёсць і ў казла.